

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агротехнологій

Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою

ЗЕМЛЕУСТРІЙ

Методичні рекомендації

до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ступеня вищої освіти Бакалавр
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
денної форми навчання

МИКОЛАЇВ
2022

УДК 528:332.3
3-52

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету від 17.03.2022 р., протокол № 7.

Укладачі:

А. С. Попов – д-р екон. наук, професор, професор кафедри землеробства, геодезії та землеустрою,
Миколаївський національний аграрний університет;

Рецензенти:

Н. В. Нікончук – канд. с.-г. наук, доцент, завідувач кафедри виноградарства та плодощовочівництва,
Миколаївський національний аграрний університет;
М. С. Богіра – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри землеустрою,
Львівський національний університет природокористування.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ОКРЕМИХ ЧАСТИН КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	10
3.1. Правила оформлення текстової частини.....	10
3.2. Правила оформлення ілюстрацій.....	12
3.3. Правила оформлення таблиць.....	13
3.4. Правила оформлення формул і рівнянь.....	15
3.5. Правила оформлення цитувань та посилань в тексті на формули, таблиці, літературні джерела.....	16
3.6. Правила оформлення додатків.....	18
4. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	19
5. ТЕОРЕТИЧНА ЧИСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	21
5.1. Загальні поняття про процедуру відведення земельних ділянок	21
5.2. Порядок розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.....	22
6. ТЕОРЕТИЧНА ЧИСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	28
6.1. Методологічні засади проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок.....	28
6.2. Розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.....	39
6.3. Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	42
6.4. Визначення плати за використання земельної ділянки.....	44
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК.....	49
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Курсова робота з дисципліни «Землеустрій» передбачена навчальним планом та робочою програмою дисципліни освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій».

Курсова робота виконується здобувачами відповідно до виданого завдання за індивідуальними вихідними даними.

Структура курсової роботи передбачає застосування отриманих теоретичних знань та практичних навичок з розробки проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок залежно від вихідних умов відведення ділянки.

У процесі виконання курсової роботи студенти складають пояснювальну записку, в якій описується процесуальний порядок відведення земельних ділянок для різних потреб, а також складові частини проекту землеустрою щодо відведення конкретної земельної ділянки.

Кожен здобувач виконує роботу самостійно, висвітлюючи конкретну ситуацію, яка визначається вихідними даними. Обсяг курсової роботи має складати близько 50 сторінок формату А4.

Курсова робота виконується та оформляється здобувачами відповідно до вимог щодо виконання фахових курсових робіт (ДСТУ 3008-95 Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення).

Курсова робота, як окрема форма індивідуального навчального завдання, оцінюється за 100-бальною шкалою відповідно до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Під час виконання курсової роботи, крім методичних рекомендацій, здобувач повинен використовувати спеціальну нормативну літературу, законодавчі, інструктивні та інші матеріали.

1. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Кожна курсова робота повинна бути індивідуальною самостійною роботою, яка має свої особливості, зумовлені індивідуальними вихідними даними, теоретичною підготовкою здобувача вищої освіти, наявністю першоджерел та фактичного матеріалу. Курсова робота повинна мати однакову структуру та будуватися на основі єдиних вимог державних стандартів.

Структура курсової роботи – це чітко регламентована послідовність розміщення її основних складових компонентів довідково-супровідного і змістового характеру. Вона відображає зовнішнє розміщення і внутрішній логічний зв'язок об'єкту курсової роботи і свідчить про рівень її загальної методологічної підготовки. Курсова робота має містити:

- вступ до теми курсової роботи (загальний опис);
- основну частину (розділи: теоретичний, аналітичний, практичний, кожний з яких складається не менше ніж з двох підрозділів);
- висновки (характеристику та оцінювання ступеня виконання мети роботи та її практичних результатів).

Курсова робота повинна складатися зі структурних частин, перелік яких наведений у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Загальна структура бакалаврської роботи

Назва структурної частини	Рекомендований обсяг, сторінок
Титульний аркуш	1
Коректурний аркуш	1
Зміст	1
Вступ	1–2
Основна частина роботи, поділена на розділи, підрозділи та пункти	30–42
Висновки	2–3
Список використаних джерел літератури	не менше 15 найменувань
Додатки	за необхідності

Рекомендований обсяг бакалаврської роботи від 30 до 50 сторінок. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки. При погодженні з керівником обсяг може бути змінений в межах $\pm 10\%$.

Назви розділів та підрозділів мають бути змістовно пов'язані між собою, мати логічний перехід один до одного. У кінці кожного розділу формулюють

висновки зі стислим викладенням наведених у ньому результатів досліджень.
Зміст курсової роботи наведений нижче:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬ У ВЛАСНІСТЬ І КОРИСТУВАННЯ

- 1.1. Аналіз законодавчої бази щодо надання земельних ділянок у власність і користування
- 1.2. Основні вимоги до складання проекту відведення

РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ЗІ ЗМІНОЮ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

- 2.1. Характеристика первинної земельно-кадастрової інформації про земельну ділянку
- 2.2. Порядок погодження та затвердження проекту відведення

РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТНІ РІШЕННЯ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ЗІ ЗМІНОЮ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

- 3.1. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки
- 3.2. Розрахунок розміру втрат сільськогосподарського виробництва
- 3.3. Розрахунок розміру плати за використання земельної ділянки

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ПРИ ВИКОНАННІ РОБІТ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ / ПЕРЕНЕСЕННЯ ПРОЕКТУ В НАТУРУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ОКРЕМИХ ЧАСТИН КУРСОВОЇ РОБОТИ

Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи і повинен бути оформлений за встановленою формою (додаток А).

Титульний аркуш містить інформацію: назви міністерства, університету, факультету, кафедри, прізвище, ім'я, по батькові виконавця, вид роботи, ступінь вищої освіти, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти, спеціальність, тема роботи, прізвище, ім'я, по батькові керівника курсової роботи, його науковий ступінь та вчене звання; відомості про місто і календарний рік захисту роботи (без написання слова “рік” або “р”).

Назва теми курсової роботи на титульному аркуші повинна точно відповідати її формулюванню відповідно до індивідуального завдання на курсову роботу.

Орієнтована тема курсової роботи: «Розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки із зміною цільового призначення (на прикладі _____ територіальної громади Миколаївської області)»

Зміст курсової роботи визначає загальну спрямованість роботи, дозволяє логічно пов'язати окремі проблеми розгорнутої в тексті роботи. Виконання курсової роботи потрібно починати із загальних теоретичних положень, потім переходити до аналізу об'єкту курсової роботи. Після чого приступають до виконання практичних завдань.

Зміст курсової роботи подається на окремій сторінці та розташовується після анотації.

Найменування структурних частин, які включаються у «ЗМІСТ», записуються великими літерами, а найменування підрозділів – малими літерами, починаючи з прописної літери. Проти кожного найменування з правого боку аркуша позначається номер сторінки, з якого починається частина роботи.

Вступ обґрунтовує практичну значущість розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для різних потреб, розкриває суть і стан його розробки.

У вступі зазначається практична важливість розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, характеризується ступінь дослідження значущості розроблення відповідних проектів в наукових джерелах, формулюється мета і завдання дослідження, теоретичні основи, а також характеризується нормативно-правова база, масив використаних джерел.

Обсяг вступу, звичай, не перевищує 1–2 сторінки загального обсягу основної частини курсової роботи. При викладі тексту вступу прагнуть до лаконічності, обираючи тезовий стиль і постановочну форму. За вступом можна скласти уявлення про характер роботи в цілому, тому що у вступі об'єктивно відзначаються оціночно-кваліфікаційні критерії виконаної роботи.

У вступі подають загальну характеристику курсової роботи у такій послідовності:

Значущість теми курсової роботи передбачає аналіз та висвітлення напрямів розроблення проектів землеустрою, обґрунтування необхідності розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки. Автор роботи повинен відповісти на запитання: чому саме сьогодні необхідно розглядати порядок розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для різних потреб.

Схема обґрунтування значущості теми курсової роботи може бути такою:

– дати об’єктивну оцінку сучасного стану розроблення проектів землеустрою з акцентуванням уваги на проекті землеустрою щодо відведення земельної ділянки;

– показати, як на сучасному етапі розробляються проекти землеустрою щодо відведення земельної ділянки із посиланням на офіційні документи.

Висвітлення значущості не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або завдання.

Мета курсової роботи – це кінцевий підсумок роботи. Мета курсової роботи повинна полягати у вирішенні проблеми шляхом її аналізу та практичного вирішення. Правильне визначення мети – процес не менш важливий, ніж формулювання висновків. Не можна формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...» тощо, оскільки ці слова вказують на засоби досягнення мети, а не на саму мету.

При зазначенні мети курсової роботи рекомендується використовувати такі формулювання: «Опрацювання теоретико-методологічних засад та розроблення проекту землеустрою щодо...», «Розроблення проекту землеустрою щодо...».

Об’єкт курсової роботи – це обраний для вивчення процес, що породжує проблемну ситуацію і є обраним для вивчення. Наприклад, процес розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки на території громади. У назві теми роботи об’єкт реального світу може бути відображений у дужках після теми. Наприклад: «Розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки із зміною цільового призначення (на прикладі Веснянської територіальної громади Миколаївської області)».

Методи виконання курсової роботи – це комплекс конкретних прийомів, способів зорієнтованих на отримання результату і на визначення параметрів виконання програми курсової роботи, його теоретичних і практичних завдань, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Для досягнення поставленої мети та сформульованих завдань курсової роботи необхідно використовувати як специфічні методи дослідження (спостереження, вимірювання), так і загальнонаукові методи, які є засобами пізнання та мислення (аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення, моделювання, тощо).

У першому теоретичному розділі (8–10 сторінок) подається огляд літературних джерел, викладаються основні теоретичні й методичні положення теми, законодавчі та нормативні документи на основі яких розробляються проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Під час написання курсової роботи варто користуватися лише офіційними джерелами інформації.

Обов'язковим є посилання на використану літературу згідно з правилами запобігання плагіату. У разі виявлення випадків плагіату робота не допускається до захисту.

Теоретичні положення першого розділу повинні бути покладені в основу другого і третього розділів змісту роботи.

У **другому аналітичному розділі** (8–10 сторінок) здобувач вищої освіти, аналізує та характеризує об'єкт курсової роботи та наводить порядок розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

При виконанні аналітичного розділу здобувач використовує фактичні матеріали (карти, плани, схеми), статистичні дані, які були зібрані ним відповідно до об'єкта курсової роботи.

Здобувач повинен продемонструвати вміння самостійно виконувати аналіз та синтез отриманої інформації про об'єкт курсової роботи.

У **третьому практичному розділі** (10–20 сторінок) на підставі проведеного аналізу і виконаних завдань описуються розробки (нормативна грошова оцінка земельної ділянки, втрати сільськогосподарського виробництва, розмір плати за користування земельною ділянкою до і за проектом).

Бажано, якщо можливо, рівномірно розподілити основний матеріал за розділами і підрозділами основної частини роботи.

Висновки до курсової роботи – це стисле викладення підсумків проведеної роботи. Коротко, конкретно і чітко наводяться найбільш важливі теоретичні та практичні положення, які містять оцінку результатів виконаної роботи з точки зору відповідності меті курсової роботи.

Для дотримання бажаного стилю у висновках корисно застосовувати такі слова та вислови: проаналізовано, встановлено, виявлено, що дозволило, доведено, показано, досліджено, розроблено, отримано, запропоновано, рекомендовано, вважається за доцільне та ін. Висновки мають бути доказовими.

Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати 2–3 сторінки.

Список використаної літератури формується здобувачем включаючи літературні джерела, на які у тексті курсової роботи є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Посилання мають бути по всьому тексту роботи, у місцях, де було здійснено цитування або запозичено якусь інформацію.

Список використаної літератури складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, навчальних посібників, методичних рекомендацій, вітчизняної спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету. До нього не включаються підручники та навчальні посібники.

Бібліографічний опис списку використаної літератури оформляється відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (додаток Б).

Список використаної літератури наводять після висновків, починаючи з нової сторінки.

У разі необхідності, у **додатках** наводяться допоміжні матеріали, необхідні для повноти сприйняття курсової роботи: громіздкі таблиці, рисунки, карти, плани, схеми, інші релевантні матеріали. Таблиці, графіки, схеми, наведені в додатках, повинні бути пронумеровані.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. Правила оформлення текстової частини

Курсову роботу необхідно оформляти згідно вимог стандарту ДСТУ 3008–95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. структура і правила оформлення».

Курсову роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні.

Текстова частина роботи виконується на одній стороні аркушів формату А4 (210 x 297 мм), акуратно, без виправлень. За необхідності, у додатках допускається використання аркушів формату А3 (297 x 420 мм).

Текст необхідно розмішувати на аркуші, дотримуючись таких розмірів полів: ліве – 25 мм, верхнє і нижнє – 20 мм; праве – 15 мм.

Увесь текст курсової роботи (включаючи назви розділів, підрозділів, пунктів) друкується через 1,5 міжрядкового інтервалу шрифту Times New Roman розміру 14 пт. текстового редактора Word розмір з абзацним відступом 1,25. Щільність тексту повинна бути однаковою, на сторінці повинно бути 29–30 рядків. Текст (крім назв структурних елементів) вирівнюють за шириною.

У роботі мають бути чіткі, не розпливчасті лінії, літери, цифри та інші знаки. Усі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними в усьому тексті.

Кожний структурний елемент починається з нового аркуша (сторінки), підрозділи і пункти записуються з абзацу. Розділи повинні мати порядкові номери, позначені арабськими цифрами без крапки у кінці. Вступ і висновки не нумеруються.

Заголовки структурних елементів бакалаврської роботи («ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ

ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ») пишуться симетрично до тексту (по центру рядка) великими літерами напівжирним шрифтом. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують великими літерами заголовок розділу без крапки наприкінці. Відстань від заголовка розділу до тексту, а також від заголовка пункту від попереднього тексту повинна дорівнювати 3–4 інтервалам.

Підрозділи нумеруються в межах розділу. Номер підрозділу складається із номера розділу і номера підрозділу, розділених крапкою. У кінці номера підрозділу крапка не ставиться, наприклад, 1.2 (другий підрозділ першого розділу). Заголовки підрозділів друкують напівжирним шрифтом з нового рядка малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Абзацний відступ повинен дорівнювати 1,25 см. Підкреслювати заголовки і переносити в них слова за складами не дозволяється. Крапки в кінці заголовків не ставляться.

Не допускається розміщувати назву розділу та підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту. У такому разі назва переноситься на наступну сторінку.

Заповнення сторінки (останньої перед наступним структурним елементом) текстом повинно бути більше ніж 50 %.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення від руки. Виправлене повинно бути чорного кольору.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у курсовій роботі наводять мовою оригіналу.

Скорочення слів і словосполучень у роботі – відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи. Скорочення слів у тексті, як правило, не дозволяється. Винятком є загальноприйняті скорочення. Наприклад, гривень (грн), грам (г), кілограм (кг), гектар (га), квадратний метр (кв. м), місто (м.), селище (с-ще), тощо.

Відносні значення виражають у відсотках без десятих частин, наприклад, 18 %.

Термінологія, що використовується в тексті, повинна відповідати загальноприйнятій в науково-технічній літературі.

Нумерація сторінок друкується арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Шрифт та розмір такий самий як і основний текст.

Перша сторінка не нумерується (титульний аркуш), нумерація починається з другої сторінки (коректурний аркуш). На ній проставляють цифру 2.

До загального обсягу роботи не входять список використаної літератури, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки, додатки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають послідовній нумерації.

Примітки до тексту і таблиць, в яких наводять довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку. Шрифт примітки дорівнює 10 пт. Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку і продовжують писати у тому самому рядку.

Переліки позначаються маркером «—» (тире) або арабською цифрою з крапкою. Якщо перелік починається з маркера, то перед ним ставлять двокрапку, текст починають з маленької літери, а в кінці кожної позиції (крім останньої) ставлять крапку з комою. Якщо перелік починається з цифри, то після неї ставиться крапка, потім пробіл, потім – речення, яке починається з великої літери і закінчується крапкою.

Перелік може мати два рівні деталізації, кожен з яких має абзацний відступ 1,25 см від лівого берега аркуша (як і весь текст роботи). Переліки першого рівня деталізації друкують з великої літери, наприкінці ставиться крапка. Переліки другого рівня – з маленької літери, наприкінці ставиться крапка з комою, після останньої позиції ставиться крапка.

Лапки бувають трьох видів: а) “ ”; б) « »; в) " ". Здобувач під час написання курсової роботи може використати будь-який з видів, але один у всьому тексті пояснювальної записки. Тобто, обраний варіант має бути уніфікованим для усієї роботи.

3.2. Правила оформлення ілюстрацій

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці, по центру аркуша. Дозволяється на одному аркуші розміщувати декілька ілюстрацій. На всі ілюстрації мають бути посилання у роботі. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Розмір ілюстрацій не повинен перевищувати розмір формату А3 (297x420 мм).

Усі ілюстрації нумерують послідовно в межах розділу арабськими цифрами і позначають словом «Рис.». Номер рисунка складається з номера розділу і порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад,

«рис. 2.1.» (перший рисунок другого розділу). Назва ілюстрації друкується шрифтом Times New Roman розміру 14 пт. без крапки в кінці.

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис. »;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію або легенду, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами або кольором, потім цифри або колір виносять у підпис та супроводжують їх текстом. Шрифт експлікації або легенди 12–14 пт. та міжрядковий інтервал 1–1,5.

Приклад:

Рис. 3.1. Схема розміщення

Якщо ілюстрації створені не автором курсової роботи, необхідно при поданні їх у роботі дотримуватись вимог чинного законодавства про авторські права вказавши джерело походження ілюстрації.

Не слід оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, що пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 2.1)» або можна висловитися таким чином: «...як це видно з рис. 2.1» або «... що відображено на рис. 2.1».

3.3. Правила оформлення таблиць

Цифровий матеріал, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. На всі таблиці обов'язково мають бути посилання в тексті роботи.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера.

Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Наприкінці крапка не ставиться.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до таблиці шрифтом Times New Roman розміру 14 пт. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери.

Заголовок кожної граfi (стовпчику) таблиці має бути за можливістю стислим. Слід уникати повторювань тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Повторювані елементи, які належать до всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок граfi, лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Ділити головки таблиць по діагоналі не дозволяється.

Стовпчик з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Нумерування здійснюється у тому самому стовпчику, що й текст рядка.

Лінії таблиці мають бути однакової товщини і дорівнювати 0,75 пт. Шрифт у таблиці – той самий, що в тексті роботи (Times New Roman, розміру 14 пт.). У великих таблицях, які займають площу до двох сторінок, допускається міжстроковий інтервал (щільність), якій дорівнює 1 пт. (на відміну від тексту роботи, де щільність становить 1,5 пт.), та шрифт, який дорівнює 10 пт. Таблиці більше ніж на дві сторінки необхідно переносити до додатків.

Якщо текст, який повторюється в граfi таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками: якщо з двох або більше слів, то під час першого повторення його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів,

які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Приклад:

Таблиця 3.1

Структура земельного фонду України

Заголовок	Заголовок:			Заголовок
	підзаголовок	підзаголовок	підзаголовок	
1. Заголовок	1	2	3	4
2. Заголовок	–	–	–	5

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступний аркуш (сторінку). Під час перенесення частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» і номери вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад «Продовж. табл. 3.1» (без крапки в кінці).

При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву таблиці розміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф (стовпчиків) можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її заголовок, у другому – боковик.

3.4. Правила оформлення формул і рівнянь

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, посередині сторінки. Формули створюються за допомогою редактора формул Microsoft Equation. Вище і нижче кожної формули або рівняння слід залишати не менше одного вільного рядка.

Формули в роботі (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул друкують біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад (3.1) (перша формула третього розділу), без крапки в кінці. Наприклад:

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} = \frac{\sum x}{n}, \quad (3.1)$$

де \bar{x} – середня арифметична величина ознаки;

x_1, x_2, x_n – індивідуальні значення ознак;

n – кількість індивідуальних значень ознаки.

Номер, який не вміщується у рядку з формулою, слід переносити у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то номер такої формули записують ззовні рамки з правого боку, навпроти основного рядка формули. Номер формули подають на тому самому рядку, де розташована сама формула.

Вище і нижче кожної формули або рівняння залишають інтервал, який дорівнює 6 пт. Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку з текстом, а не одну під одною. Невеликі формули, що не мають самостійного значення, вписуються в середині рядка тексту.

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (\times).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі з абзацного відступу. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки (див. приклад вище).

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачення правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово, б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Одиниці вимірювання ставлять після цифрових значень. Наприклад, 20 км; 30 мм; 30500 грн/га. Причому не допускається, щоб цифрове значення було в одному рядку, а його одиниця вимірювання – в наступному. Якщо в тексті наводиться низка цифрових значень однієї розмірності, то одиниці фізичної величини вказуються після останньої цифри. Наприклад, 30, 40, 50 мм; $10 \times 10 \times 30$ мм.

Порядкові чисельники пишуться лише цифрами з відмінковим закінченням. Наприклад, 10-та крива; 21-й день. При декількох порядкових чисельниках відмінкове закінчення погоджується з останнім з них. Наприклад, 2.1, 2.3 і 2.5 рисунків.

Кількісні чисельники пишуться без відмінкових закінчень. Наприклад, «на 5 листах», «у 20 випадках».

Дати пишуться за таким зразком: 11 лютого, 80-ті роки, у 20-х роках.

При вказуванні меж (від – до) ставлять тире, наприклад, розмір ділянки 1,2–4,0 га.

3.5. Правила оформлення цитувань та посилань в тексті на формули, таблиці, літературні джерела

Під час написання курсової роботи необхідно посилатися на джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо використовують матеріали із джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул.

Посилання в тексті роботи на джерела слід позначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1 – 7] ...». Між номерами праць ставиться символ «тире» з пробілами з обох боків (на відміну від дефісу, який ставиться без пробілу, наприклад, «соціально-економічний»). Є кілька варіантів посилань, наприклад:

- Аналогічні результати наведені в працях М.Г. Ступеня [5];
- А.С. Попов [3] зазначає...;
- На основі проведених досліджень А.Г. Мартина [16] встановлено...
- У літературі [2; 4; 14] наведені дані щодо визначення...;
- Праці М. Хартвігсена [3; 5; 11] мають велике значення для...;
- На основі цілого ряду досліджень [5–9, 21; 23]... .

При посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, додатки зазначають їх номер. При посиланнях слід писати: «... у розділі 4 ...», «... дивись 2.1 ...», «... за 3.3.4 ...», «... у додатку Б ...».

У посиланні на ілюстрацію вказують її порядковий номер, наприклад: «рис. 2.1», «... на рис. 2.3 ...».

У посиланні на формулу вказують її порядковий номер в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)», «... у рівняннях (1.3) – (1.5) ...».

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 2.1».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 2.1».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід

наводити цитати. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту. Приклад оформлення цитування в тексті роботи:

«обмін земельними ділянками та правами користування в межах масиву земель сільськогосподарського призначення не є консолідацією земель ані у класичному, ані у будь-якому іншому її розумінні [3, с. 51]».

Список використаних джерел розміщується після висновків і формується автором бакалаврської роботи за його вибором одним із таких способів:

1. у порядку появи посилань у тексті бакалаврської роботи;
2. в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
3. у хронологічному порядку.

Приклади оформлення списку використаних джерел згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» наведені у додатку Б. До джерел додається відповідний їм DOI за наявності.

3.6. Правила оформлення додатків

Додатки оформляються як продовження роботи та відокремлюють від основної роботи окремим аркушем, на якому посередині сторінки напівжирним шрифтом Times New Roman, розміру 16 пт. великими літерами друкують слово «ДОДАТКИ». З наступної сторінки, наводять самі додатки, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Посередині рядка над заголовком малими літерами напівжирним шрифтом з першої великої друкується слово «Додаток ...» і велика літера, що позначає додаток. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки.

Позначаються додатки по порядку великими літерами українського алфавіту (А, Б, В...), за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч і знак Ь. Наприклад: Додаток А, Додаток Б.

Текст кожного додатка може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожною додатка. У такому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А, В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

У випадку, якщо додаток містить один рисунок або одну таблицю, то їх нумерувати не потрібно.

4. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану курсову роботу подають на кафедру землеробства, геодезії та землеустрою у термін, передбачений графіком навчального процесу, але не пізніше 10 днів до захисту.

Спочатку виконана курсова робота реєструється на кафедрі та передається викладачу – керівнику на перевірку. Викладач ретельно перевіряє роботу, пише відзив. Керівник у своєму відзиві щодо оцінювання курсової роботи пропонує допустити її до захисту або не допускати. Якщо робота не відповідає вимогам до курсової роботи, викладач повертає роботу з позначкою «на доопрацювання» без письмового відгуку. У такому разі викладач не допускає здобувача до захисту та встановлює строки усунення недоліків. Тільки після доопрацювання, з урахуванням зауважень, викладач пише відзив і допускає роботу до захисту.

Захист курсової роботи проводиться на відкритому засіданні комісії кафедри щодо захисту курсових робіт. Для розкриття змісту курсової роботи здобувачу надається не більше 10-ти хвилин. При захисті курсової роботи здобувач має продемонструвати глибокі знання з досліджуваної теми, вміти чітко викладати власні думки, використовувати ілюстративний матеріал, аргументовано відповідати на питання. Під час захисту дозволяється використовувати різні діаграми, плани, карти, схеми, таблиці.

У процесі захисту члени комісії, керівник курсової роботи можуть ставити питання по темі роботи. Після виступу здобувача слово надається його керівнику, який висловлює свою позицію. Після обміну думками здобувачу надається заключне слово для захисту своєї позиції щодо поставлених в процесі обговорення курсової роботи питань. Він може погодитись або не погодитись з висловленими оцінками, може уточнити свою позицію або залишитись при своїй думці. Проте в будь-якому випадку здобувач повинен об'єктивно оцінювати хід обговорення, висловлені зауваження, вміти визнати їх справедливність.

Якість виконання та успішність захисту курсової роботи визначається за наступною системою.

Оцінка «відмінно» виставляється за ґрунтовно виконану роботу (відповідно до стандартних вимог) тоді, коли здобувач вільно володіє матеріалом з обраної теми, оперує спеціальною термінологією, самостійно аналізує опрацьований матеріал, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, а його робота виконана з дотриманням усіх необхідних вимог.

«Добре» виставляється у тому разі, коли студент ґрунтовно виконав роботу, сумлінно підготувався до захисту, вміло викладає і знає матеріал. Однак на захисті допускає певні неточності в трактуванні окремих питань, відчуває труднощі в їх теоретичному узагальненні або практичному спрямуванні.

«Задовільно» виставляється, якщо здобувач виконав роботу відповідно до вимог, загалом орієнтується в даній темі, але не може достатньо аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в логічному викладі виконаних завдань, недостатньо переконливо і впевнено захищає курсову роботу.

«Незадовільно» виставляється тоді, коли робота має суттєві недоліки, виконана з відхиленням від встановлених вимог, а її автор не орієнтується в питаннях теми, не володіє необхідним понятійним апаратом, не володіє матеріалом з теми курсової роботи.

Незадовільна оцінка за рішенням комісії тягне наступні наслідки:

- студент зобов'язується підготувати курсову роботу по новій темі з додержанням встановленого порядку;
- повторно захищається та ж курсова робота після внесення змін, доповнень, уточнень і т. ін.

Дата проведення повторного захист курсових робіт визначається деканатом факультету.

Оцінювання курсового проекту (роботи):

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 20	до 20	до 60	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти та шкала оцінювання захисту курсової роботи:

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

5. ТЕОРЕТИЧНА ЧИСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Теоретична частина курсової роботи виконується за планом, що приведений у змісті роботи.

Для висвітлення кожного конкретного питання потрібно проаналізувати відповідні нормативні документи (кодекси, закони, постанови Кабінету Міністрів України, інструкції, методичні рекомендації тощо) та науково-літературні джерела (посібники, підручники, періодичні видання тощо). Кожне питання повинне висвітлювати не лише загальні поняття, але і містити аналіз конкретної ситуації залежно від завдання та вихідних даних.

Розробляючи теоретичну частину, автор обов'язково повинен робити посилання на літературні та нормативні джерела, список яких має бути приведений у кінці роботи.

5.1. Загальні поняття про процедуру відведення земельних ділянок

Відведення земель – це перерозподіл земельних ресурсів шляхом передачі земельних ділянок у власність і надання їх у користування на підставі рішення органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень.

До основних законодавчих джерел, що забезпечують розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок в Україні відносяться:

1. Земельний кодекс України;
2. Закон України «Про землеустрій»;
3. Закон України «Про Державний земельний кадастр».

Процедура відведення земель має юридичну та технічну сторони і включає:

- ініціювання проекту;
- розгляд клопотання чи заяви;
- прийняття компетентними органами рішення про відведення та надання земельної ділянки;
- розробка проектної документації;
- відведення земельної ділянки в натурі;
- правове оформлення відведення земельної ділянки.

Ініціювання проекту – це звернення до компетентного органу із клопотанням чи заявою про передачу у власність або користування земельної ділянки.

Розгляд клопотання (заяви) – це багато етапний процес вивчення та підготовки відповідних документів і погодження їх з компетентними органами.

Прийняття рішення (погодження і затвердження) компетентними органами про відведення та надання земельної ділянки є ключовим моментом та правовим актом індивідуального значення в сукупності дій по відведенню земельної ділянки.

Розробка проектної документації із землеустрою – це розроблення в установленому порядку текстових та графічних матеріалів, якими регулюється відведення земельних ділянок.

Відведення земельної ділянки в натурі – це фактичне розташування поворотних точок меж земельної ділянки та процес закріплення їх межовими знаками на місцевості за допомогою геодезичних пристроїв (має юридичний характер).

Правове оформлення відведення земельної ділянки полягає в розробленні проекту землеустрою, реєстрації земельної ділянки в Державному земельному кадастрі та реєстрації набутого права на земельну ділянку в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки розробляється на об'єкт у цілому не залежно від кількості власників землі та землекористувачів, в яких вилучається земельна ділянка.

При розміщенні об'єкта на території кількох територіальних громад проекти розробляються окремо по території кожної громади.

Під час розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки із зміною цільового призначення здійснюється розрахунок втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, а також збитків, заподіяних землевласникам або землекористувачам вилученням в них земельної ділянки.

5.2. Порядок розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки

Відповідно до положень ст. 50 Закону України «Про землеустрій» проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки (далі Проект) складається у разі зміни цільового призначення земельних ділянок або формування нових земельних ділянок, зокрема у випадку одержання безоплатно у власність чи у користування на умовах оренди земельної ділянки із земель державної або комунальної власності.

Отримання дозволу на розробку Проекту відведення

З метою отримання дозволу на розробку Проекту необхідно звернутись з клопотанням чи заявою (додаток В) до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної

чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Земельного кодексу України.

У клопотанні зазначаються цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри.

До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки.

Відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених ст. 122 цього Кодексу, розглядає клопотання у місячний строк і дає дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні.

Частиною сьомою ст. 118 Земельного кодексу України визначений перелік підстав для відмови у наданні дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки за результатами розгляду належним чином оформлених клопотання та додатків до нього, який є вичерпним, а саме:

- невідповідність місця розташування об'єкта вимогам законів;
- невідповідність місця розташування об'єкта вимогам прийнятих відповідно до цих законів нормативно-правових актів;
- невідповідність місця розташування об'єкта вимогам генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації, схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проектів землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів, затверджених у встановленому законом порядку.

Розробка та погодження Проекту

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки – це документ, який розробляють фізичні або юридичні особи, які мають ліцензію на проведення робіт із землеустрою. Він включає в себе текстові та графічні матеріали, обов'язкові положення, встановлені завданням на розробку проекту, інші дані, необхідні для вирішення питання щодо відведення земельної ділянки.

Головним завданням документації із землеустрою є формалізація проектних рішень, що приймаються спеціально підготовленими фахівцями – інженерами-землевпорядниками.

Сутність проектного рішення у землеустрої полягає у авторському задумі об'єкту землеустрою (окремої земельної ділянки, землекористування,

територіальної зони, адміністративно-територіального утворення тощо) з визначенням його просторових характеристик, правового режиму, вирішенням соціальних, економічних, екологічних, санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних аспектів, що фіксуються в графічній і текстовій частинах документації із землеустрою.

Важливою умовою прийняття проектного рішення є його відповідність чинним нормативно-правовим актам, стандартам, нормам і правилам. Проектне рішення реалізується шляхом перенесення його в натуру (на місцевість), в т.ч. із закріпленням межовими знаками, та реєстрацією відповідних речових прав на земельні ділянки та/або обмежень цих прав.

Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок може передбачати формування та/або зміну цільового призначення декількох земельних ділянок, за умови що розпорядником земельних ділянок буде один орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Земельного кодексу України, або власником земельної ділянки приватної власності є одна особа.

Замовниками документації із землеустрою можуть бути:

- органи державної влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим;
- органи місцевого самоврядування;
- землевласники і землекористувачі, а також інші юридичні та фізичні особи.

Проект розробляється на замовлення суб'єктами господарювання, що є виконавцями робіт із землеустрою згідно із Законом України «Про землеустрій», що мають відповідні сертифікати, у строки, що обумовлюються угодою сторін.

Розробники документації із землеустрою є юридичні особи, що володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та у складі яких за основним місцем роботи працюють не менше двох сертифікованих інженерів-землевпорядників, які є відповідальними за якість робіт із землеустрою, та фізичні особи - підприємці, які володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та є сертифікованими інженерами-землевпорядниками, відповідальними за якість робіт із землеустрою.

Підставою розробки Проекту відведення є рішення відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування (додаток Г) та договір щодо розроблення Проекту відведення між замовником та виконавцем. Підставою також може бути рішення суду.

Підставою проведення землеустрою є укладання договорів між юридичними чи фізичними особами (землевласниками та землекористувачами)

та розробниками документації із землеустрою. Виконавцем робіт у вибраній землевпорядній організації може бути тільки особа, яка має сертифікат інженера-землевпорядника.

На основі поданої заяви (додаток Д) до розробника документації землеустрою, укладається Типовий договір на розробку Проекту відведення (додаток Е), який затверджений постановою Кабінету Міністрів України, який укладається. Невід'ємною частиною договору є технічне завдання на розроблення Проекту, затверджене замовником (додаток Ж). У завданні визначається мета, підстави, характеристики об'єкта та вихідні дані для розроблення Проекту.

Порядок виконання робіт із землеустрою при відведенні земельної ділянки визначається Земельним кодексом України (ст. ст. 116, 118, 122–126, 128, 186, 186–1).

Склад Проекту відведення визначено ст. 50 Закону України «Про землеустрій». Проте, детальні вимоги до складу, змісту та оформлення проекту відведення земельної ділянки встановлюються нормативно-технічною документацією із землеустрою, що розробляється і затверджується центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки включає:

- пояснювальну записку;
- матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проектування (у разі формування земельної ділянки);
- розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (у випадках, передбачених законом);
- розрахунок розміру збитків власників землі та землекористувачів (у випадках, передбачених законом);
- перелік обмежень у використанні земельної ділянки;
- кадастровий план земельної ділянки.

Пояснювальна записка Проекту має містити таку основну інформацію:

- підстави проведення землеустрою (у тому числі рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, на підставі якого здійснюється розроблення документації із землеустрою);
- основні відомості про об'єкт (об'єкти) землеустрою (додаток И);
- використані розробником нормативно-правові акти з питань здійснення землеустрою;
- використані розробником норми і правила у сфері землеустрою;
- опис процедури виконання топографо-геодезичних робіт;
- проектне рішення (додаток К).

До складу графічних матеріалів Проекту відведення входять:

1. Схема розташування земельної ділянки (викопіювання з карти (плану), інших картографічних матеріалів на якому зазначене місце розташування земельної ділянки);

2. План відведення земельної ділянки на якому відображаються: межі земельної ділянки, що відводиться; межі та назви власників (користувачів) за рахунок яких відводиться земельна ділянка; внутрішні контури і земельні угіддя; обмеження у використанні (за наявності); експлікація земель; умовні позначення; масштаб; штамп (додаток Л).

3. План меж зон обмежень і сервітутів земельної ділянки (за наявності) (додаток М);

4. Кадастровий план земельної ділянки (додаток Н).

Базовими форматами, які застосовуються при складанні графічних матеріалів є формати А4 та А3.

Щодо погодження проекту відведення. В 2021 році набрали чинності зміни до земельного законодавства, відповідно до яких проект відведення земельної ділянки погоджується тільки в окремих, передбачених законом, випадках. Наприклад, при відведенні земель лісогосподарського призначення та водного фонду.

Для загальнопоширених цільових призначень (будівництво і обслуговування житлового будинку, ведення садівництва, ведення особистого селянського господарства і т.і.) погодження проекту відведення наразі не передбачено.

Відшкодуванню підлягають втрати сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, перелогів, сінокосів, пасовищ), лісових земель та чагарників як основного засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським і лісогосподарським виробництвом, а також внаслідок використання для будівництва, розміщення і експлуатації об'єктів нафтогазовидобування, облаштування родовища та надрокористування з метою дослідно-промислової розробки родовищ бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення.

Державна реєстрація земельної ділянки

Державні акти про право власності на земельну ділянку більше не видаються. З набранням чинності Законом України «Про державний земельний кадастр» тепер реєстрація права власності на земельну ділянку проходить в два етапи:

- реєстрація безпосередньо земельної ділянки в Державному земельному кадастрі (ДЗК) як об'єкту цивільних прав;
- реєстрація права на земельну ділянку в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Реєстрація земельної ділянки в земельному кадастрі (ДЗК) здійснюється землевпорядною організацією, яка подає державному кадастровому реєстратору наступні документи:

- заяву встановленого зразка (додаток О);
- розроблений проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- спеціальний електронний обмінний файл (XML-файл).

В результаті реєстрації земельної ділянки у ДЗК, державний кадастровий реєстратор присвоює земельній ділянці кадастровий номер. Після отримання кадастрового номера формується відповідний витяг із кадастру (ДЗК), який в подальшому буде одним з необхідних документів для реєстрації права власності на земельну ділянку.

Затвердження Проекту

Для затвердження проекту відведення земельної ділянки, необхідно звернутись з клопотанням чи заявою (додаток П) до того ж органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, який надавав дозвіл на розробку проекту землеустрою та отримати рішення про затвердження проекту землеустрою. Вказаний компетентний орган приймає рішення про затвердження проекту (додаток Р).

Рішення про затвердження Проекту є одночасно рішенням про передачу зазначеної земельної ділянки у власність чи у користування.

Підставою відмови у затвердженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може бути лише його невідповідність вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів. Зміна типу акціонерного товариства або перетворення акціонерного товариства в інше господарське товариство не є підставою для відмови у затвердженні проекту землеустрою або технічної документації із землеустрою.

Відмова органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування у передачі земельної ділянки у власність чи на дання її у користування або залишення клопотання без розгляду можуть бути оскаржені до суду.

Реєстрація права власності на земельну ділянку в державному реєстрі речових прав на нерухоме майно

Для реєстрації права на земельну ділянку та отримання витягу про реєстрацію права власності, Вам необхідно звернутись в центр надання адміністративних послуг при територіальній громаді. Для реєстрації права власності на земельну ділянку реєстратору нерухомого майна треба подати наступний пакет документів:

- оригінал рішення про затвердження проекту землеустрою;
- оригінал витягу з ДЗК про реєстрацію земельної ділянки;
- копія паспорту;
- копія ідентифікаційного номеру / ЄДРПОУ
- квитанції про оплату послуг реєстрації.

В результаті реєстрації, державним реєстратором видається витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, який підтверджує реєстрацію права власності на земельну ділянку.

6. ТЕОРЕТИЧНА ЧИСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Практична частина курсової роботи являє собою сукупність документів, що входять до складу проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та проектні розрахунки щодо визначення нормативної грошової оцінки відповідної ділянки, розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, розміру збитків власникам землі та землекористувачам, розміру плати за використання земельною ділянкою.

6.1. Методологічні засади проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок

Об'єктом нормативної грошової оцінки є земельні ділянки усіх категорій та форм власності в межах території територіальної громади (або її частини).

Межі території територіальної громади, а також межі населених пунктів (сіл, селищ, міст), що входять до складу територій територіальних громад, використовуються на підставі відомостей Державного земельного кадастру, а у разі, коли відомості про такі межі не внесені до Державного земельного кадастру, – на підставі проектів формування території і встановлення меж сільських, селищних рад або інших матеріалів, за якими відповідно до законодавства, яке діяло на момент їх затвердження, здійснювалося встановлення (зміна) їх меж. У разі відсутності таких матеріалів і до моменту внесення до Державного земельного кадастру відомостей про межі сіл, селищ,

міст відомостями про такі межі, а також межі території територіальної громади (сільської, селищної, міської) ради вважаються дані, що збігаються з межами, відображеними на індексних кадастрових картах (планах) сіл, селищ, міст, районів згідно з відомостями Державного земельного кадастру, а межами територіальної громади вважаються дані згідно із зовнішніми межами юрисдикції ради територіальної громади (населених пунктів), що увійшли до її складу.

Згідно затвердженої Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1147 (далі Методика НГО), нормативна грошова оцінка земельної ділянки (*Цн*) різного цільового призначення визначається за такою формулою:

$$Цн = Пд \times Нрд \times Км1 \times Км2 \times Км3 \times Км4 \times Кцп \times Кмц \times Кні,$$

де *Пд* – площа земельної ділянки, квадратних метрів;

Нрд – норматив капіталізованого рентного доходу за одиницю площі згідно з додатком 1;

Км1 – коефіцієнт, який враховує розташування територіальної громади в межах зони впливу великих міст;

Км2 – коефіцієнт, який враховує курортно-рекреаційне значення населених пунктів;

Км3 – коефіцієнт, який враховує розташування територіальної громади в межах зон радіаційного забруднення;

Км4 – коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки;

Кцп – коефіцієнт, який враховує цільове призначення земельної ділянки відповідно до відомостей Державного земельного кадастру;

Кмц – коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням;

Кні – добуток коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за період від затвердження нормативу капіталізованого рентного доходу до дати проведення оцінки.

Площа та цільове призначення земельної ділянки

Площа (*Пд*) та цільове призначення земельної ділянки використовуються на підставі відомостей Державного земельного кадастру. У разі відсутності відомостей про земельну ділянку у Державному земельному кадастрі та/або Державному реєстрі земель площею та цільовим призначенням земельної ділянки вважаються дані згідно з документацією із землеустрою, на підставі

якої здійснювалося формування цієї земельної ділянки, або документом, що посвідчує право власності (користування) земельною ділянкою.

Чисельність населення населених пунктів та територіальних громад використовується відповідно до відомостей про чисельність наявного населення за даними (довідниками) Держстату станом на 1 січня року, що передує року проведення оцінки.

Коефіцієнт, який враховує цільове призначення земельної ділянки (*К_{цп}*), приймається відповідно до додатка 8 Методики НГО.

Норматив капіталізованого рентного доходу

Норматив капіталізованого рентного доходу (*Нрд*) за одиницю площі приймається відповідно до категорії земельної ділянки за основним цільовим призначенням.

Норматив капіталізованого рентного доходу (*Нрд*) для земель житлової та громадської забудови, земель рекреаційного призначення, земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, а також для земельних ділянок, які не віднесені до категорії земель за основним цільовим призначенням, приймається відповідно до додатку 1 Методики НГО.

Норматив капіталізованого рентного доходу (*Нрд*) для земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду приймається відповідно до додатка 2 Методики НГО.

Розташування територіальної громади в межах зони впливу великих міст

Коефіцієнт, який враховує розташування територіальної громади в межах зони впливу великих міст (*Км1*), приймається відповідно до додатка 3 Методики НГО (крім земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду). Для територіальних громад, що розташовані поза зонами впливу великих міст, а також для земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду коефіцієнт, який враховує розташування територіальної

громади в межах зони впливу великих міст (*Км1*), застосовується із значенням 1,0.

Курортно-рекреаційне значення населених пунктів

Коефіцієнт, який враховує курортно-рекреаційне значення населених пунктів (*Км2*), приймається для територій окремих населених пунктів відповідно до додатку 4 Методики НГО (крім земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду). Для земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду, населених пунктів, що не зазначені у додатку 4 Методики НГО, а також земельних ділянок за межами населених пунктів коефіцієнт, який враховує курортно-рекреаційне значення населених пунктів (*Км2*), застосовується із значенням 1,0.

Розташування територіальної громади в межах зон радіаційного забруднення

Коефіцієнт, який враховує розташування територіальної громади в межах зон радіаційного забруднення (*Км3*), приймається відповідно до додатку 5 (крім земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду). Території сільських, селищних, міських рад (у тому числі тих, де припинена діяльність місцевих рад) або територіальних громад, що належать до зони відчуження, зони безумовного (обов'язкового) відселення, зони гарантованого добровільного відселення та зони посиленого радіоекологічного контролю, визначаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів Української РСР від 23 липня 1991 р. № 106 “Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів Української РСР “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” та “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”. Для територій територіальних громад, що не входять до зон радіаційного забруднення, та земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного

призначення, земель лісогосподарського призначення та земель водного фонду коефіцієнт, який характеризує розташування територіальної громади в межах зон радіаційного забруднення (*Км3*), застосовується із значенням 1,0.

Зональні фактори місця розташування земельної ділянки

Коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), для земель житлової та громадської забудови, земель рекреаційного призначення, земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, а також для земельних ділянок, які не віднесені до категорії земель за основним цільовим призначенням, диференціюється за оціночними районами.

Вся територія, що перебуває в межах юрисдикції сільської, селищної, міської ради або в межах території територіальної громади, поділяється на оціночні райони, що мають переважно однотипні функціонально-планувальні якості та обмежені природними (морське узбережжя, річки, канали, струмки, балки, рівчаки тощо), антропогенними (дороги, вулиці та провулки, сельбищні, шляхові споруди, лісосмуги, канали, історико-культурні, промислові, рекреаційні масиви тощо), адміністративними (межі територій сіл, селищ, міст, сільських, селищних, міських рад, територіальних громад) та іншими (межі кадастрових кварталів тощо) межами та рубежами. Під час виділення меж оціночних районів можуть використовуватися матеріали опорних планів генеральних планів населених пунктів (за наявності).

Оціночні райони виділяються як замкнені полігони, межі яких не перетинаються. Межі оціночних районів не можуть перетинати межі сіл, селищ, міст, сільських, селищних, міських рад, територіальних громад. Підлягають виділенню в окремі оціночні райони:

- смуги відведення магістральної залізниці (за винятком вокзалів та привокзальних площ);
- землі під відкритими розробками, кар'єрами, шахтами та відповідними спорудами;
- смуги відведення магістральних нафто-, газо- та продуктопроводів;
- смуги відведення ліній електропередачі напругою 220 кВ і вище.

Площа оціночного району не може перевищувати 1000 гектарів.

Коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), диференціюється за оціночними районами, які встановлюються на основі економічної оцінки території, з урахуванням таких груп факторів:

- неоднорідність функціонально-планувальних якостей території;

- доступність до центру населеного пункту, місць концентрації трудової діяльності, центрів громадського обслуговування, масового відпочинку;
- рівень інженерного забезпечення та благоустрою території (наявність і можливість підключення об'єктів нерухомості до мереж водо-, електро-, газо-, тепlopостачання та водовідведення);
- рівень розвитку сфери обслуговування населення (доступність основних закладів соціальної інфраструктури (школи, дитячі дошкільні заклади, заклади охорони здоров'я, інші об'єкти соціальної інфраструктури);
- екологічна якість території (рівень забруднення повітря, ґрунтів, акустичне та електромагнітне забруднення, площа санітарно-захисних зон, а також площа зелених насаджень загального користування, водних акваторій і місць відпочинку);
- складність фізико-географічних та геоморфологічних умов (наявність ярів, крутосхилів, підтоплення тощо);
- привабливість середовища (різноманітність місць докладання праці, наявність історико-культурних та природних пам'яток тощо).

Для кожної групи факторів оцінки встановлюється ваговий коефіцієнт, значення якого залежить від географічних та містобудівних особливостей території сільської, селищної, міської ради або території територіальної громади як об'єкта проведення оцінки. Сума вагових коефіцієнтів групи факторів оцінки дорівнює 1,0.

Коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), визначається за результатами геоінформаційного моделювання. Для сільських, селищних, міських рад та територіальних громад із чисельністю населення менше 50 тис. осіб коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), може визначатися для кожного оціночного району за результатами бальної оцінки за критеріями економічної цінності, що наведені у додатку 6 Методики НГО. Значення коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), для оціночного району розраховується як відношення суми бальних оцінок цього оціночного району до середньої суми бальних оцінок оціночних районів територіальної громади.

Для оціночних районів, що сформовані в межах смуг відведення магістральної залізниці (за винятком вокзалів та привокзальних площ), смуг відведення магістральних нафто-, газо- та продуктопроводів, смуг відведення ліній електропередачі напругою 220 кВ і вище, коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*), приймається таким, що дорівнює 1,0.

У разі коли розрахункове значення коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (K_{M4}), для оціночного району перевищує граничні максимальні значення, наведені у додатку 7 Методики НГО, приймається відповідне граничне максимальне значення.

Розрахункове значення коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (K_{M4}), округлюється до третього знаку після коми.

Для земель сільськогосподарського призначення, земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого призначення, земель історико-культурного призначення, земель лісгосподарського призначення та земель водного фонду коефіцієнт, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (K_{M4}), застосовується із значенням 1,0.

Особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням ($K_{Mц}$), для сільськогосподарських угідь на землях сільськогосподарського призначення (рілля, перелоги, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища) визначається за такою формулою:

$$K_{Mц} = K_{нсгр} \times Багр : Бнсгр,$$

де $K_{нсгр}$ – коефіцієнт, який враховує розташування територіальної громади в межах природно-сільськогосподарського району для відповідного угіддя, приймається відповідно до додатка 9 Методики НГО;

$Багр$ – бал бонітету агровиробничої групи ґрунтів відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району;

$Бнсгр$ – середній бал бонітету ґрунтів відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району, що приймається відповідно до додатка 9 Методики НГО.

У разі коли агровиробничі групи ґрунтів сільськогосподарських угідь та/або їх бал бонітету на земельній ділянці сільськогосподарського призначення не визначено, коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням ($K_{Mц}$), для сільськогосподарських угідь на землях сільськогосподарського призначення застосовується із значенням коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах природно-сільськогосподарського району ($K_{нсгр}$), для відповідного

сільськогосподарського угіддя та приймається відповідно до додатка 9 Методики НГО.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кмц*), для несільськогосподарських угідь на землях сільськогосподарського призначення застосовується із значенням коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах природно-сільськогосподарського району (*Кпсгр*), для несільськогосподарських угідь та приймається відповідно до додатка 9 Методики НГО.

Схеми (карти) природно-сільськогосподарського районування земель та картограми розповсюдження агропромислових груп ґрунтів приймаються відповідно до затвердженої в установленому порядку технічної документації із загальнонаціональної (всеукраїнської) нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, що була розроблена на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 105 “Про проведення загальнонаціональної (всеукраїнської) нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” (Офіційний вісник України, 2018 р., № 22, ст. 727). Для сільськогосподарських угідь, на які відсутні картограми розповсюдження агропромислових груп ґрунтів, у разі потреби може здійснюватися визначення агропромислових груп ґрунтів шляхом проведення ґрунтових обстежень.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кмц*), для земель житлової та громадської забудови, земель рекреаційного призначення, земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, а також для земельних ділянок, які не віднесені до категорії земель за основним цільовим призначенням, приймається відповідно до додатків 10 і 11 Методики НГО.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кмц*), для земель оздоровчого призначення та земель історико-культурного призначення приймається відповідно до додатка 12 Методики НГО.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кмц*), для земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення приймається для земельних ділянок для збереження та використання біосферних заповідників (код згідно з КВЦПЗ 04.01), для збереження та використання природних заповідників (код згідно з КВЦПЗ 04.02) та для

збереження та використання національних природних парків (код згідно з КВЦПЗ 04.03) приймається таким, що дорівнює 3,9, а для інших земельних ділянок природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення – таким, що дорівнює 3,3.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням ($K_{мц}$), для земель лісогосподарського призначення визначається за такою формулою:

$$K_{мц} = K_{лк} \times K_{лс},$$

де $K_{лк}$ — коефіцієнт, який враховує категорію лісів, приймається відповідно до додатка 13 Методики НГО;

$K_{лс}$ — коефіцієнт, який враховує фактичну лісистість території, приймається відповідно до додатка 14 Методики НГО.

Коефіцієнт, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням ($K_{мц}$), для земель водного фонду приймається для земельних ділянок із водними об'єктами загальнодержавного значення – 1,2, для інших земельних ділянок – 1,0.

Оформлення результатів нормативної грошової оцінки земельних ділянок

За результатами проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок складається технічна документація з нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Датою нормативної грошової оцінки земельної ділянки є дата, зазначена в технічній документації.

До затвердження технічної документації з нормативної грошової оцінки земельних ділянок у межах територіальної громади для визначення нормативної грошової оцінки окремої земельної ділянки за межами населених пунктів може складатися технічна документація з нормативної грошової оцінки земельної ділянки на підставі договору, який укладається заінтересованими особами. Значення коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки ($K_{м4}$), у такій документації приймається таким, що дорівнює 1,0.

Технічна документація з нормативної грошової оцінки земельних ділянок включає:

- рішення про проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок;
- завдання на виконання робіт;
- пояснювальну записку, що містить відомості про місце розташування територіальної громади, чисельність населення територіальної громади, її адміністративного центру та інших населених пунктів, обґрунтування

оціночного зонування території територіальної громади та визначення коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*);

- відомості про величину нормативів капіталізованого рентного доходу;
- схему оціночних районів;
- таблицю із зазначенням для кожного оціночного району коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах зони впливу великих міст (*Км1*), коефіцієнта, який враховує курортно-рекреаційне значення населених пунктів (*Км2*), коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах зон радіаційного забруднення (*Км3*), коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*);
- схему природно-сільськогосподарських районів на територію територіальної громади;
- картограму агровиробничих груп ґрунтів на територію територіальної громади;
- таблицю із зазначенням переліку агровиробничих груп ґрунтів та їх балів бонітету за сільськогосподарськими угіддями;
- таблицю із зазначенням коефіцієнтів, які враховують цільове призначення земельної ділянки (*Кцп*);
- таблицю із зазначенням коефіцієнтів, які враховують особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кми*);
- розрахунок добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за період від затвердження нормативу капіталізованого рентного доходу до дати проведення оцінки (*Кні*).

У разі визначення нормативної грошової оцінки окремої земельної ділянки за межами населених пунктів технічна документація з нормативної грошової оцінки земельної ділянки включає:

- завдання на виконання робіт;
- пояснювальну записку, що містить відомості про місце розташування та чисельність населення територіальної громади, її адміністративного центру та інших населених пунктів;
- відомості про величину нормативу капіталізованого рентного доходу;
- таблицю із зазначенням коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах зони впливу великих міст (*Км1*), коефіцієнта, який враховує курортно-рекреаційне значення населених пунктів (*Км2*), коефіцієнта, який враховує розташування територіальної громади в межах зон

радіаційного забруднення (*Км3*), коефіцієнта, який характеризує зональні фактори місця розташування земельної ділянки (*Км4*);

– відомості про приналежність земельної ділянки до природно-сільськогосподарського району (для земельних ділянок сільськогосподарського призначення);

– картограму агровиробничих груп ґрунтів у межах земельної ділянки (для земельних ділянок сільськогосподарського призначення за наявності відомостей про агровиробничі групи ґрунтів);

– таблицю із зазначенням переліку агровиробничих груп ґрунтів та їх балів бонітету за сільськогосподарськими угіддями (для земельних ділянок сільськогосподарського призначення за наявності відомостей про агровиробничі групи ґрунтів);

– відомості про величину коефіцієнта, який враховує цільове призначення земельної ділянки (*Кцп*);

– відомості про величину коефіцієнта, який враховує особливості використання земельної ділянки в межах категорії земель за основним цільовим призначенням (*Кми*);

– розрахунок добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за період від затвердження нормативу капіталізованого рентного доходу до дати проведення оцінки (*Кні*);

– розрахунок нормативної грошової оцінки земельної ділянки.

З метою внесення до Державного земельного кадастру відомостей про нормативну грошову оцінку земельних ділянок складається електронний документ відповідно до вимог Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 89, ст. 3598).

Дані про нормативну грошову оцінку окремої земельної ділянки оформляються за заявою, форму якої наведено у додатку 16 Методики НГО, як витяг із технічної документації з нормативної грошової оцінки земельних ділянок за формою згідно з додатком 17 Методики НГО.

У разі розташування земельних ділянок у межах кількох оціночних районів та/або адміністративно-територіальних одиниць, та/або категорій лісів нормативна грошова оцінка таких земельних ділянок визначається як сума нормативних грошових оцінок їх частин, що розташовані у відповідних землеоціночних районах та/або адміністративно-територіальних одиницях, та/або категоріях лісів.

Витяг із технічної документації з нормативної грошової оцінки земельних ділянок оформляється і видається протягом трьох робочих днів з дати надходження відповідної заяви.

У разі подання заяви в електронній формі витяг з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки або мотивована відмова у наданні такого витягу видається в електронній формі технічними засобами телекомунікацій з накладенням кваліфікованого електронного підпису, а за бажанням заявника можуть також надаватися в паперовій формі.

6.2. Розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва

Зміна цільового призначення земель сільськогосподарського, лісогосподарського призначення здійснюється за умови відшкодування власником земельної ділянки (а для земель державної та комунальної власності – користувачем) втрат сільськогосподарського, лісогосподарського виробництва, крім випадків, визначених законом.

Частиною шостою ст. 207 Земельного кодексу України (статтю доповнено частиною Законом України від 17.06.2020 № 711-IX) передбачено, що втрати сільськогосподарського виробництва, що відшкодовуються при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, внаслідок якого земельні ділянки переводяться до інших категорій земель, становлять «30 відсотків різниці між нормативною грошовою оцінкою відповідної земельної ділянки після та до зміни її цільового призначення».

При цьому пунктом «в» частини третьої ст. 50 Закону України «Про землеустрій» передбачено, що до складу проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (який є підставою для зміни цільового призначення земельної ділянки) входить «розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (у випадках, передбачених законом)».

Виходячи із встановленого законодавством порядку здійснення нормативної грошової оцінки земельних ділянок, така оцінка (з наданням відповідного документу – витягу з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки) здійснюється лише щодо сформованих земельних ділянок, виходячи із їх існуючих характеристик, у тому числі цільового призначення.

Враховуючи викладене, втрати сільськогосподарського виробництва у випадках, передбачених частиною шостою ст. 207 Земельного кодексу України, повинні обчислюватися шляхом віднімання суми існуючої нормативної грошової оцінки земельної ділянки (підтвердженої відповідним витягом) від

суми проектної грошової оцінки земельної ділянки, самостійно розрахованої розробником відповідної документації із землеустрою.

Ця сума повинна зазначатися у відповідній документації із землеустрою, а також використовуватися для цілей застосування правил про забезпечення виконання зобов'язання з відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва (частина восьма ст. 20 Земельного кодексу України, частина друга ст. 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр»).

Територіальним органам Держгеокадастру необхідно забезпечити надання на запит відповідного розробника документації із землеустрою значень коефіцієнтів та показників, необхідних для проведення розрахунку значення нормативної грошової оцінки земельної ділянки після зміни її цільового призначення, в тому числі з використанням наявної технічної документації з нормативної грошової оцінки земель відповідної території.

Відповідно до пункту 4 Порядку визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 № 1279, відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва відбувається у двомісячний термін після затвердження відповідного проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. У разі, якщо на цей момент відомості про зміну цільового призначення внесено до Державного земельного кадастру, втрати відшкодовуються, виходячи із різниці між нормативною грошовою оцінкою відповідної земельної ділянки до зміни її цільового призначення, та оцінкою після зміни цільового призначення, визначеною на підставі відповідного витягу.

У разі, якщо втрати було відшкодовано, виходячи із проектної нормативної грошової оцінки земельної ділянки після зміни її цільового призначення, яка в подальшому не співпала із нормативною грошовою оцінкою, визначеною після внесення відомостей про зміну цільового призначення земельної ділянки до Державного земельного кадастру, має бути проведена відповідна доплата або, навпаки повернення надмірно сплачених коштів. Враховуючи, що законодавство не встановлює спеціальних правил щодо повернення коштів, надмірно сплачених як відшкодування втрат, до відповідних відносин повинні застосовуватися загальні правила глави 83 «Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави» Цивільного кодексу України.

Звертаємо увагу, що природа відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва обумовлюється визнанням особливої цінності для суспільства земель сільськогосподарського призначення. У разі виведення певних земель із сільськогосподарського виробництва мають бути

вжиті заходи для освоєння земель для сільськогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь тощо (частина друга ст. 209 Земельного кодексу України). Виходячи із цього, втрати сільськогосподарського виробництва підлягають відшкодуванню незалежно від того, у чийй власності перебувають землі, цільове призначення яких змінюється. З іншого боку, у разі, коли зміни цільового призначення земельної ділянки не призводить до її виведення із сільськогосподарського виробництва (наприклад, при зміні цільового призначення із «ведення особистого селянського господарства» на «ведення садівництва»), втрати сільськогосподарського виробництва відшкодуванню не підлягають.

Втрати лісогосподарського виробництва, спричинені вилученням лісових земель і чагарників (вкритих лісовою рослинністю земель, незімкнутих лісових культур, лісових розсадників, плантацій, рідколісся, згарищ, загиблих насаджень, зрубів, галявин, лісових шляхів, просік, протипожежних розривів тощо), для використання їх у цілях, не пов'язаних з веденням лісового господарства, визначаються на основі нормативів втрат по Автономній Республіці Крим, областях, містах Києву та Севастополю за формулою:

$$P_v = P_d \times H_v \times K_i,$$

де P_v – розмір втрат лісогосподарського виробництва, тис. гривень;

P_d – площа ділянки лісових земель і чагарників, що вилучається, гектарів;

H_v – норматив втрат лісогосподарського виробництва, тис. гривень (додаток С);

K_i – коефіцієнт продуктивності лісових земель і чагарників за типами лісорослинних умов (додаток Т).

Втрати лісогосподарського виробництва, спричинені обмеженням прав власників землі і землекористувачів, у тому числі орендарів, або погіршенням якості земель, зумовленим впливом діяльності підприємств, установ і організацій, визначаються за формулою:

$$P_v = (1-K) \times H_v \times P_d,$$

де P_v – розмір втрат, тис. гривень;

K – коефіцієнт зниження продуктивності угіддя (додаток Т);

H_v – середній розмір втрат з розрахунку на 1 гектар (додаток С);

P_d – площа ділянки, гектарів.

Для визначення показника зниження продуктивності сільськогосподарських угідь використовуються дані агрохімічної паспортизації земельних ділянок, а для лісових земель і чагарників – дані лісотаксації.

6.3. Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам

Власникам землі та землекористувачам відшкодовуються збитки, заподіяні вилученням (викупом) та тимчасовим зайняттям земельних ділянок, встановленням обмежень щодо їх використання, погіршенням якості ґрунтового покриву та інших корисних властивостей земельних ділянок або приведенням їх у непридатний для використання стан та неодержанням доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок.

Розміри збитків визначаються комісіями, створеними Київською та Севастопольською міськими, районними державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

До складу комісій включаються представники Київської, Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських рад (голови комісій), власники землі або землекористувачі (орендарі), яким заподіяні збитки, представники підприємств, установ, організацій та громадяни, які будуть їх відшкодовувати, представники територіальних органів Держгеокадастру, Держекоінспекції, фінансових органів, органів у справах містобудування і архітектури.

Результати роботи комісій оформляються відповідними актами, що затверджуються органами, які створили ці комісії.

Відшкодуванню підлягають:

- вартість житлових будинків, виробничих та інших будівель і споруд, включаючи незавершене будівництво;
- вартість плодючих та інших багаторічних насаджень;
- вартість лісових і деревно-чагарникових насаджень;
- вартість водних джерел (колодязів, ставків, водоймищ, свердловин тощо), зрошувальних і осушувальних систем, протиерозійних і протиселевих споруд;
- понесені або необхідні витрати на поліпшення якості земель за період використання земельних ділянок з урахуванням економічних показників, на незавершене сільськогосподарське виробництво (оранка, внесення добрив, посів, інші види робіт), на розвідувальні та проектні роботи; інші збитки власників землі і землекористувачів, у тому числі орендарів, включаючи і неодержані доходи, якщо вони обґрунтовані.

Неодержаний доход – це доход, який міг би одержати власник землі, землекористувач, у тому числі орендар, із земельної ділянки і який він не одержав внаслідок її вилучення (викупу) або тимчасового зайняття, обмеження прав, погіршення якості землі або приведення її у непридатність для

використання за цільовим призначенням у результаті негативного впливу, спричиненого діяльністю підприємств, установ, організацій та громадян.

Розміри збитків визначаються в повному обсязі відповідно до реальної вартості майна на момент заподіяння збитків, проведених або необхідних витрат на поліпшення якості земель (з урахуванням ринкової або відновної вартості). У курсовій роботі може бути використана для розрахунку розміру збитків таблиця^{6.1}.

Таблиця 6.1

Визначення розмірів збитків землекористувача (територіальна громада)

№ п/п	Витрати	Площа земельної ділянки, га	Вартість 1 га., грн.	Сума, грн
Рілля				
1	Оранка			
2	Передпосівне дискування			
3	Внесення добрив			
4	Посів			
5	Неодержаний доход (озима пшениця)			
	Разом			
Пасовища*				
1.	Докорінне поліпшення			
2.	Поверхнєве поліпшення			
	Разом			
Сіножаті*				
1.	Докорінне поліпшення			
2.	Поверхнєве поліпшення			
	Разом			
	Всього			

* обирається один від поліпшення

Збитки відшкодовуються власникам землі і землекористувачам, у тому числі орендарям, підприємствами, установами, організаціями та громадянами, що їх заподіяли, за рахунок власних коштів не пізніше ніж протягом одного місяця після затвердження актів комісій, а у разі вилучення (викупу) земельних ділянок – після прийняття відповідним органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування рішення про вилучення (викуп) земельних ділянок в межах їх повноважень у період до державної реєстрації підприємством, установою, організацією або громадянином речового права на земельну ділянку

у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

У разі вилучення (викупу) земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності збитки відшкодовують власникам землі і землекористувачам, у тому числі орендарям, відповідні органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, які прийняли рішення про вилучення (викуп) земельних ділянок.

При тимчасовому зайнятті земельних ділянок для розвідувальних робіт, а також для обов'язкових планових робіт з будівництва, технічного обслуговування і ремонту лінійної частини магістральних трубопроводів, що проходять в одному технічному коридорі, збитки визначаються за угодою між власниками землі або землекористувачами та підприємствами, установами й організаціями – замовниками таких робіт з обумовленням розмірів збитків і порядку їх відшкодування в договорі. При недосягненні згоди розміри збитків визначаються комісіями, створюваними Київською та Севастопольською міськими, районними державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

Не підлягають згідно із Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» відшкодуванню збитки, завдані власникам та користувачам земельних ділянок, розташованих у межах спеціальних зон об'єктів енергетики внаслідок недотримання ними обмежень щодо використання таких земельних ділянок, встановлених зазначеним Законом.

6.4. Визначення плати за використання земельної ділянки

Нормативна грошова оцінка, у першу чергу, є базою оподаткування плати за землю, тобто вартісним вираженням об'єкта оподаткування (земельної ділянки), до якого застосовують податкову ставку і який використовують для визначення податкового зобов'язання з плати за землю.

Земельний податок – це обов'язковий платіж, що стягують із власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів. Розмір земельного податку не залежить від результатів господарської діяльності власників землі та землекористувачів.

Платники податку:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі.

Об'єкти оподаткування:

- земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні;

– земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Базою оподаткування землі в Україні є нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації та площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Статтею 289 Податкового Кодексу України встановлено, що для визначення розміру податку та орендної плати використовують нормативну грошову оцінку земельних ділянок.

Ставку податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження), установлюють у розмірі не більше 3 % від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування – не більше 1 % від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 % та не більше 1 % від їх нормативної грошової оцінки.

Ставку податку встановлюють у розмірі не більше 12 % від їх нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форми власності).

Ставку податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено, установлюють у розмірі не більше 5 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 % та не більше 5 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області.

Зважаючи на викладене вище, органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування необхідно провести інвентаризацію земельних ділянок і землекористувачів та організувати роботу щодо оформлення права землекористування відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Земельного кодексу України.

Обов'язковість проведення нормативної грошової оцінки земель передбачено ст. 13 Закону України «Про оцінку земель», а періодичність проведення – ст. 18 цього Закону: не рідше ніж один раз на 5–7 років. Своєчасне проведення (повторної) нормативної грошової оцінки земельних ділянок у терміни, визначені чинним законодавством, – це джерело додаткових надходжень до місцевого бюджету з плати за землю.

Ставки податку за земельні ділянки (за винятком сільськогосподарських угідь і земель лісгосподарського призначення) диференціюють і затверджують органи місцевого самоврядування на підставі ставок податку, установлених п. 275.1 ст. 275 Податкового Кодексу України, функціонального використання та

місцезнаходження земельної ділянки, але не більше трикратного розміру цих ставок податку, з урахуванням коефіцієнтів, визначених п. 275.2 ст. 275 ПКУ.

Слід зауважити, що власники землі та землекористувачі сплачують плату за землю з дня виникнення права власності або права користування земельною ділянкою.

З метою отримання інформації щодо розміру нормативної грошової оцінки землі та рішень міських рад, якими затверджено технічну документацію, власникам земельних ділянок і землекористувачам потрібно звернутися до відповідних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин.

Витяг із технічної документації про нормативну грошову оцінку окремої земельної ділянки видає відповідний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів. На його підставі суб'єкти господарювання – власники землі та землекористувачі обчислюють суму податкового зобов'язання з плати за землю та відображають її в податковій звітності.

Довідку (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки подають до відповідного органу Державної фіскальної служби платники плати за землю (крім громадян) разом із декларацією про плату за землю в разі запровадження або затвердження нової нормативної грошової оцінки, а також у разі подання першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю). Підставою для нарахування земельного податку є дані Державного земельного кадастру.

Від сплати податку на землю звільнено такі категорії фізичних осіб:

- інваліди першої та другої групи;
- фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;
- пенсіонери (за віком);
- ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Звільнення від сплати податку за земельні ділянки, передбачене для зазначених вище категорій фізичних осіб, поширюється на одну земельну ділянку за кожним видом використання в межах граничних норм.

Також від сплати податку звільняють на період дії єдиного податку четвертої групи власників земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачів за умови передачі земельних ділянок і земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи.

Для розрахування суми плати за землю можна використовувати таку формулу:

Сума плати за землю = (загальна вартість земельної ділянки × ставка податку × коефіцієнт індексації на поточний рік) – сума пільг.

Оскільки податкове зобов'язання із земельного податку, визначене в декларації на поточний рік, сплачують щомісяця за місцезнаходженням земельної ділянки рівними частинами за період, що дорівнює календарному місяцю, розіб'ємо отриману суму рівними частинами за місяцями:

Сума плати за землю : 12 міс. = грн/міс.

Орендна плата – це фіксований платіж, який орендар сплачує орендодавцю незалежно від результатів господарської діяльності. Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки.

Платником орендної плати є орендар земельної ділянки, а *об'єктом* оподаткування є земельна ділянка, надана в оренду.

Розмір та умови внесення орендної плати визначають у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем та відображають у договорі оренди землі. Так, ураховуючи вимоги п. 288.5 ст. 288 Податкового кодексу України, мінімальний розмір орендної плати за землю встановлюють у договорах оренди земельних ділянок державної та комунальної власності, орендодавцями яких є сільські, селищні та міські ради і відповідні органи виконавчої влади. Разом із цим існують установлені законом вимоги, яких необхідно дотримуватися, визначаючи в договорі розмір орендної плати. Розмір орендної плати встановлюють у договорі оренди, але річна сума платежу:

- а) не може бути меншою за розмір земельного податку, встановленого для відповідної категорії земельних ділянок на відповідній території;
- б) не може перевищувати 12 % нормативної грошової оцінки;
- в) може перевищувати граничний розмір орендної плати, встановлений у підпункті "б", у разі визначення орендаря на конкурентних засадах;
- г) для пасовищ у населених пунктах, яким надано статус гірських, не може перевищувати розміру земельного податку;
- д) для баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України, не може перевищувати 0,1 % нормативної грошової оцінки.

Також слід зазначити, що плата за суборенду земельних ділянок не може перевищувати орендної плати.

Звертаємо увагу на те, що з метою підвищення рівня соціального захисту селян – власників земельних ділянок і земельних часток (паїв), а також відповідальності землекористувачів за ефективне використання земель сільськогосподарського призначення Указом Президента № 92/2002 від

02.02.2002 р. одним із найпріоритетніших завдань розвитку аграрного сектора економіки визнано забезпечення підвищення рівня соціального захисту сільського населення, зокрема шляхом запровадження плати за оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, земельних часток (паїв) у розмірі не менше ніж 3 % від визначеної відповідно до законодавства вартості земельної ділянки, земельної частки (паю) та поступового збільшення цієї плати залежно від результатів господарської діяльності та фінансово-економічного стану орендаря.

При цьому необхідно також ураховувати, що обчислення розміру орендної плати за землю здійснюють, зважаючи на індекси інфляції, якщо інше не передбачено договором оренди.

Сума орендної плати за землю = загальна вартість земельної ділянки × ставка орендної плати

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Земельний кодекс : Кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
2. Податковий кодекс : Кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин : Закон України від 28 квіт. 2021 р. № 1423-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель : Закон України від 17 черв. 2020 р. № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Texthttps> (дата звернення: 18.05.2021).
5. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text> (дата звернення: 18.01.2022).
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1 лип. 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> (дата звернення: 18.05.2021).
7. Про затвердження Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98) : Наказ Головного управління, геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 09 квіт. 1998 р. № 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-98#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
8. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок : Постанова КМУ від 3 лист. 2021 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
9. Про землеустрій : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 18.05.2021).
10. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.05.2021).

11. Про оренду землі : Закон України від 6 жовтня 1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 18.05.2021).

12. Про Порядок ведення Державного земельного кадастру : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2021).

13. Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квіт. 1993 р. № 284. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2021).

14. Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лист. 1997 р. № 1279. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2021).

15. Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність : Закон України від 23 груд. 1998 р. № 353-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-14#Text> (дата звернення: 18.05.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агротехнологій
Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ
ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ІЗ ЗМІНОЮ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ**
(на прикладі Снігурівської територіальної громади Миколаївської області)

Здобувача третього року навчання першого
(бакалаврського) рівня освітньо-професійної
програми «Геодезія та землеустрій»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Петрова І.І.

Науковий керівник:
доктор екон. наук, професор
Попов А.С.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

МИКОЛАЇВ

20__

**Приклади оформлення бібліографічного опису документів
згідно з ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<i>Книги</i>	
Один автор	Попов А. С. Розвиток консолідації земель сільськогосподарського призначення: світовий досвід та українські перспективи : монографія. Харків : ФОП Панов А.М., 2018. 382 с.
Два автори	Тимошевський В. В., Попов А. С. Програмне забезпечення землевпорядних та земельно-кадастрових робіт : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2011. 163 с.
Три автори	Вервейко А. П., Попов А. С., Коваленко Л. М. Земельний кадастр. Оцінка землі : практикум. Харків : ХНАУ, 2009. 63 с.
Чотири автори	Герман Л. В., Попов А. С., Хижняк Н. В., Паніна О. А. Наукова англійська мова для спеціальності «Землеустрій та кадастр» : навч. посіб. Харків : ТОВ «Щедра садиба плюс», 2015. 145 с.
П'ять і більше авторів	Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / І. В. Кошкалда та ін. Харків : ФОП Панов А.М., 2018. 368 с. Legal guide on land consolidation / T. Veršinskas et al. Rome : FAO, 2020. 177 p.
Колективний автор	Перспективи інституціонального розвитку земельних відносин в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка. Полтава : ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2018. 189 с.
Багатотомне видання	Матер. підсум. наук.-практ. конф. професор.-виклад. складу і здобувачів наук. ступ., 19–20 бер. 2019 р. : у 2 част. / гол. ред. О. В. Ульянченко. Харків : ХНАУ, 2019. Ч. II. 185 с. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / за ред. В. В. Моргун та ін. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.

За редакцією	Економіка управління земельними ресурсами на основі землепорядного та кадастрового механізмів : моногр. / за ред. І. В. Кошкалди. Харків : Видавець Ісаченко І.С., 2016. 254 с.
Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Без автора	Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Частина видання	
Розділ книги	Попов А. С. Поняття, зміст і призначення консолідації земель. <i>Економічні, екологічні та соціальні аспекти використання земельних ресурсів в Україні</i> / за ред. О. В. Ульяновченка. Харків : Смугаста тип., 2015. С. 97–110.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Попов А. С. Сучасна система земельного адміністрування в умовах фрагментації земель сільськогосподарського призначення. <i>Геодезія та землеустрій: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 75-річчю ф-ту інженерів землепорядкування, 25 вересня 2019 р. Харків : ХНАУ, 2019. С. 64–67.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	Попов А. С. Розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення через механізм консолідації земель. <i>Економіка АПК</i> . 2018. № 4. С. 28–33. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i> . 2016. № 6. С. 23–28. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i> . 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271. Popov A., Koshkalda I., Kniaz O., Trehub O. Land fragmentation of agricultural enterprises in the context of administration of land. <i>Economic Annals-XXI</i> . 2019. №. 176 (3–4), P. 80–90. doi: https://doi.org/10.21003/ea.V176-08

<i>Електронні ресурси</i>	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	Про Державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text (дата звернення: 18.01.2022). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Попов А.С. Сучасний стан і основні тенденції використання земель сільськогосподарського призначення. <i>Ефективна економіка</i> . 2016. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4775 (дата звернення: 18.01.2022).
Сторінки з веб-сайтів	Сластьон Р. Земне тяжіння. П'ять найамбітніших очікувань агробізнесу в земельній сфері. <i>LB.ua</i> : веб-сайт. URL: https://lb.ua/blog/roman_slaston/468254_zemne_tyazhinnya (дата звернення: 18.01.2022). Уряд затвердив Правила розроблення робочих проектів землеустрою. <i>Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру</i> : веб-сайт. URL: https://land.gov.ua/uriad-zatverdyyv-pravyla-rozroblennia-robochykh-proektiv-zemleustroi/ (дата звернення: 18.01.2022). Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery (дата звернення: 15.11.2017).

<i>Інші документи</i>	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про землеустрій : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 858-IV. <i>Голос України</i>. 2003. 8 лип. № 124. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.
Стандарти	ДСТУ Б А.2.4-2:2009. Умовні позначки і графічні зображення елементів генеральних планів та споруд транспорту [Чинний від 2003-01-23]. Київ, 2009. 27 с. СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Дисертації, автореферати дисертацій	Попов А.С. Інституціональні засади консолідації земель сільськогосподарського призначення: теорія, методологія, практика : дис. ... д-ра с.-г. наук : 08.00.06 / Львів. нац. аграр. ун-т. Львів, 2018. 472 с. Ліщенко Т. М. Формування інфраструктури ринку землі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.07.02. Київ, 2006. 24 с.
<i>Інші документи</i>	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про землеустрій : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 858-IV. <i>Голос України</i>. 2003. 8 лип. № 124. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.

Стандарти	ДСТУ Б А.2.4-2:2009. Умовні позначки і графічні зображення елементів генеральних планів та споруд транспорту [Чинний від 2003-01-23]. Київ, 2009. 27 с. СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Дисертації, автореферати дисертацій	Попов А.С. Інституціональні засади консолідації земель сільськогосподарського призначення: теорія, методологія, практика : дис. ... д-ра с.-г. наук : 08.00.06 / Львів. нац. аграр. ун-т. Львів, 2018. 472 с. Ліщенко Т. М. Формування інфраструктури ринку землі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.07.02. Київ, 2006. 24 с.
Книги	
Один автор	Попов А.С. Розвиток консолідації земель сільськогосподарського призначення: світовий досвід та українські перспективи : монографія. Харків : ФОП Панов А.М., 2018. 382 с.
Два автори	Тимошевський В.В., Попов А.С. Програмне забезпечення землевпорядних та земельно-кадастрових робіт : навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2011. 163 с.
Три автори	Вервейко А.П., Попов А.С., Коваленко Л.М. Земельний кадастр. Оцінка землі : практикум. Харків: ХНАУ, 2009. 63 с.
Чотири автори	Герман Л.В., Попов А.С., Хижняк Н.В., Паніна О.А. Наукова англійська мова для спеціальності «Землеустрій та кадастр» : навч. посіб. Харків: ТОВ «Щедра садиба плюс», 2015. 145 с.
П'ять і більше авторів	Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / І.В. Кошкалда та ін. Харків : ФОП Панов А.М., 2018. 368 с. Legal guide on land consolidation / T. Veršinskas et al. Rome : FAO, 2020. 177 p.
Колективний автор	Перспективи інституціонального розвитку земельних відносин в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка. Полтава : ПолтНТУ ім. Ю.

	Кондратюка, 2018. 189 с.
Багатотомне видання	Матер. підсум. наук.-практ. конф. професор.-виклад. складу і здобувачів наук. ступ., 19–20 бер. 2019 р. : у 2 част. / гол. ред. О. В. Ульянченко. Харків : ХНАУ, 2019. Ч. II. 185 с. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
За редакцією	Економіка управління земельними ресурсами на основі землепорядного та кадастрового механізмів : кол. моногр. / за ред. І. В. Кошкалди. Харків : Видавець Ісаченко І.С., 2016. 254 с.
Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Без автора	Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Частина видання	
Розділ книги	Попов А.С. Поняття, зміст і призначення консолідації земель. <i>Економічні, екологічні та соціальні аспекти використання земельних ресурсів в Україні</i> / за ред. О. В. Ульянченка. Харків : Смуґаста тип., 2015. С. 97–110.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Попов А.С. Сучасна система земельного адміністрування в умовах фрагментації земель сільськогосподарського призначення. <i>Геодезія та землеустрій: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 75-річчю ф-ту інженерів землепорядкування, 25 вересня 2019 р. Харків : ХНАУ, 2019. С. 64–67.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	Попов А.С. Розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення через механізм консолідації земель. <i>Економіка АПК</i> . 2018. № 4. С. 28–33. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i> . 2016. № 6. С. 23–28.

	Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271. Popov A., Koshkalda I., Kniaz O., Trehub O. Land fragmentation of agricultural enterprises in the context of administration of land. <i>Economic Annals-XXI</i>. 2019. №. 176 (3–4), P. 80–90. doi: https://doi.org/10.21003/ea.V176-08
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	Про Державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text (дата звернення: 18.01.2022). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Попов А.С. Сучасний стан і основні тенденції використання земель сільськогосподарського призначення. <i>Ефективна економіка</i>. 2016. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4775 (дата звернення: 18.01.2022).

Сторінки з веб-сайтів	Сластьон Р. Земне тяжіння. П'ять найамбітніших очікувань агробізнесу в земельній сфері. <i>LB.ua</i> : веб-сайт. URL: https://lb.ua/blog/roman_slaston/468254_zemne_tyazhinnya (дата звернення: 18.01.2022). Уряд затвердив Правила розроблення робочих проектів землеустрою. <i>Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру</i> : веб-сайт. URL: https://land.gov.ua/uriad-zatverdyyv-pravyla-rozroblennia-robochykh-proektiv-zemleustroi/ (дата звернення: 18.01.2022). Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery (дата звернення: 15.11.2017).
<i>Інші документи</i>	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про землеустрій : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 858-IV. <i>Голос України</i>. 2003. 8 лип. № 124. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.
Стандарти	ДСТУ Б А.2.4-2:2009. Умовні позначки і графічні зображення елементів генеральних планів та споруд транспорту [Чинний від 2003-01-23]. Київ, 2009. 27 с. СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Дисертації, автореферати дисертацій	Попов А.С. Інституціональні засади консолідації земель сільськогосподарського призначення: теорія, методологія, практика : дис. ... д-ра с.-г. наук : 08.00.06 / Львів. нац.

аграр. ун-т. Львів, 2018. 472 с.

Ліщенко Т. М. Формування інфраструктури ринку землі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.07.02. Київ, 2006. 24 с.

Приклад клопотання

Голові _____
(назва територіальної громади)

(назва юридичної особи)

(прізвище, ім'я по батькові директора
юридичної особи)

вул. _____
ЄДРПОУ _____

КЛОПОТАННЯ

Прошу надати дозвіл на розробку проекту із землеустрою, щодо відведення земельної ділянки в оренду із зміною цільового призначення орієнтовною площею _____ га, для _____

_____ терміном на _____ років, що розташована _____ за _____ адресою:

_____.

Інформацію про рішення по моїй заяві прошу надати в телефонному режимі / письмово.

Дата « _____ » _____ » 201__ р. _____
(підпис)

До заяви додається:

- 1) обґрунтування необхідності відведення земельної ділянки;
- 2) позначене місце розташування об'єкту із його відображенням на відповідному планово-картографічному матеріалі;
- 3) засвідчена нотаріально письмова згода землевласника на вилучення земельної ділянки;
- 4) копія установчих документів та свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи.

(Відповідно до закону України «Про захист персональних даних», при вирішенні даного питання даю згоду на збір та використання моїх персональних даних).

Приклад рішення компетентного органу

РІШЕННЯ

_____ (назва територіальної громади)

№ _____

від __.__.202__

Про надання дозволу на розробку проекту із землеустрою, щодо відведення земельної ділянки

_____ (назва юридичної особи)

в оренду із зміною цільового призначення для

_____ (назва цільового призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)

Керуючись ст. ст. 12, 22, 23, 116, 118, 121, п. 12 перехідних положень Земельного кодексу України, № 2768-III від 25.10.2001 р., з наступними змінами і доповненнями, _____:

_____ (назва територіальної громади)

ВИРІШИЛА

1. Надати
 дозвіл _____
 _____ (назва юридичної особи)
 на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки

 _____ (вказати місце розташування земельної ділянки)
 для _____
 _____ (вказати назву цільове призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)
 згідно детального плану (або плану зонування) за межами

 _____ (назва села / селища, району, області)
2. Розроблений та погоджений відповідно до законодавства проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки подати до

 _____ (назва територіальної громади)
 для розгляду та затвердження в установленому порядку.
3. Контроль за виконанням рішення покласти на землевпорядника / виконавчий комітет _____.
 _____ (назва територіальної громади)

Приклад заяви до розробника документації із землеустрою

Фізичній особі-підприємцю / ТОВ

(ПІБ / назва юридичної особи)_____
(назва юридичної особи замовника)_____
(ПІБ директора юридичної особи)вул. _____
(адреса юридичної особи)

ЄДРПОУ _____

З А Я В А

Прошу виготовити проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки в оренду із зміною цільового призначення для

(назва цільового призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)

що розташована _____

(вказати місце розташування земельної ділянки)

Ознайомлений із нормами Закону України «Про захист персональних даних» та добровільно даю згоду на обробку персональних даних.

Оплату гарантую.

Дата « _____ » _____ » 201__ р.

(підпис)

Приклад Типового договору на розробку проекту землеустрою**ДОГОВІР**

про розроблення проекту землеустрою щодо відведення
земельної ділянки

№ _____ «___» _____ 200__р.
(місце укладення)

Замовник (уповноважена ним особа) _____

(ПІБ фізичної особи, найменування юридичної особи)

з одного боку, та виконавець _____,
(ПІБ фізичної особи, найменування юридичної особи)

з другого, уклали цей договір про нижченаведене:

1. Предмет договору

1.1. Виконавець зобов'язується виконати з дотриманням вимог законодавства проектно-вишукувальні роботи (далі – роботи) з розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (далі – проект), а замовник – прийняти та оплатити виконані роботи.

1.2. Технічні, економічні та інші вимоги до проекту викладені у завданні на виконання робіт, що є невід'ємною частиною договору (додаток Е).

1.3. Етапи та строки виконання робіт визначаються погодженим сторонами календарним планом виконання робіт.

1.4. Отриманий внаслідок виконання цього договору проект є власністю замовника.

2. Вартість робіт і порядок її обчислення

2.1. Загальна вартість робіт за цим договором становить _____
(сума цифрами і словами)
_____ гривень, у тому числі ПДВ _____ гривень.
(сума цифрами і словами)

Загальна вартість робіт визначається згідно з протоколом погодження договірної ціни на виконання робіт, що складається на підставі погодженого сторонами кошторису на виконання робіт.

2.2. Замовник у _____ денний строк починаючи з дня підписання договору зобов'язується здійснити авансовий платіж виконавцю у розмірі _____ гривень.
(сума цифрами і словами)

2.3. Замовник протягом _____ банківських днів з дня отримання ним проекту та підписання акта приймання-передачі робіт зобов'язується здійснити повну оплату виконавцю робіт згідно з пунктом 2.1 договору.

3. Порядок приймання і передачі робіт

3.1. Приймання виконаних робіт за цим договором оформляється актом приймання-передачі робіт (далі – акт).

3.2. Замовник зобов'язаний підписати акт протягом _____ банківських днів з дня одержання проекту.

3.3. У разі відмови від підписання акта замовник складає протягом _____ днів з моменту отримання акта і проекту мотивований протокол розбіжностей.

4. Строк виконання робіт

4.1. Початок робіт – «_____» _____ 200__ року, їх закінчення – «_____» _____ 200__ року.

4.2. Виконавець має право виконати роботи достроково. Оплата у цьому разі проводиться у погоджений сторонами строк.

5. Відповідальність сторін

5.1. За невиконання чи неналежне виконання зобов'язань за договором сторони несуть відповідальність згідно із законодавством та цим договором.

5.2. За порушення строків, визначених календарним планом виконання робіт, або за несвоєчасну оплату виконаних робіт виконавець/замовник сплачує

5.3. Сторона, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося не з її вини.

6. Припинення дії договору

6.1. Умовами припинення (розірвання) договору є: _____.

7. Порядок вирішення спорів

7.1. Усі спори, пов'язані з виконанням цього договору, вирішуються шляхом переговорів між представниками сторін.

У разі недосягнення згоди спір вирішується в судовому порядку відповідно до законодавства.

8. Конфіденційність договору

8.1. Замовник, отримавши від виконавця у процесі виконання робіт відомості, документи, креслення, начерки, ескізи та інші матеріали у будь-якій формі, що розкривають суть економічної, соціальної, комерційної, дизайнерської, наукової чи технічної ідеї або розробки, не має права передавати їх або розголошувати без згоди виконавця третім особам.

9. Строк дії договору та інші умови

9.1. Договір набирає чинності з моменту його підписання і діє до повного виконання сторонами передбачених ним зобов'язань.

9.2. Зміни у договір можуть бути внесені за взаємною згодою сторін, що оформляється додатковою угодою до цього договору.

9.3. Зміни і доповнення, додаткові угоди до цього договору укладаються у письмовій формі та підписуються сторонами або уповноваженими на те їх представниками і є його невід'ємними частинами.

9.4. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням умов договору і не врегульовані ним, регламентуються згідно із законодавством.

9.5. Договір складено у _____ примірниках, кожен з яких має однакову юридичну силу.

10. Додаткові умови (заповнюється у разі необхідності) _____

Реквізити сторін

Замовник

Виконавець

Підписи сторін

Замовник

Виконавець

М.П.

М.П.

Додаток Ж

Приклад Технічного завдання на розробку проекту землеустрою

«ПОГОДЖЕНО»

(посада)

(підпис, прізвище)

«___» _____ 200_р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

представник замовника

(замовник)

(підпис, прізвище)

«___» _____ 200_р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ
на виконання робіт по розробленню проекту
землеустрою щодо відведення земельної ділянки

Виконавець:

Адреса:**Замовник:**

Адреса : _____

1. Мета роботи: розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки
для
(назва юридичної особи замовника) (назва цільового призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)

що розташована _____
(вказати місце розташування земельної ділянки)

2. Підстава для виконання роботи:

2.1. Дозвіл – _____;
(назва територіальної громади)

2.2. Договір на виконання робіт між Виконавцем та Замовником: від _____ 20__ р.

3. Характеристика об'єкту :

- 3.1. Адреса, опис місця розташування земельної ділянки: _____;
3.2. Категорія, цільове використання та форма власності земель, за рахунок яких передбачається відвести земельну ділянку: _____ (КВЦПЗ), _____;
3.3. Категорія, цільове використання та форма власності земель, до складу яких передбачається перевести земельну ділянку: _____ (КВЦПЗ), _____;
3.4. Загальна площа земельної ділянки - орієнтовно: __ га, з них: __ га (вказати назву земельних угідь).
3.5. Земельні сервітути: присутні / відсутні.

4. Вихідні дані:

- 4.1. Викопіювання з Публічної кадастрової карти України;
4.2. Планово-картографічні матеріали (генплан будівництва), інші графічні матеріали, що обґрунтовують розміщення земельної ділянки (детальний план, план зонування);
4.3. Правовстановлюючі документи :
юридичної особи:
- свідоцтво про державну реєстрацію;
 - копія статуту;
 - довідка управління статистики про внесення до єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.
- 4.4. Інші обґрунтовуючі матеріали;

5. Основні етапи роботи:

5.1. Підготовчий етап:

- складання технічного завдання;
- обстеження земельної ділянки на місцевості;
- сканування графічних матеріалів;
- трансформація та прив'язка растрових картографічних зображень до математичних координат рамок трапецій;
- створення єдиного поля картографічної інформації по існуючих матеріалах різних масштабів;
- визначення цільового використання земель;
- визначення умов та терміну користування земельною ділянкою.

5.2. Польові роботи:

- виконання кадастрової зйомки масштабу 1:500-1:1000 (можливо дрібніше) у повному обсязі;
- погодження скоригованих меж землекористувань з землевпорядником, суміжниками та замовником.

5.3. Проектний етап:

- вирахування площі земельної(них) ділянки(нок) та угідь в розрізі землекористувачів;
- складання відповідних експлікацій;
- вирахування збитків та втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва;
- визначення площ сторонніх землекористувачів;
- визначити наявність обмежень та сервітутів;
- виготовлення необхідного(них) плану(нів) земельної(них) ділянки(нок) та розбивного креслення;
- складання пояснювальної записки;
- грошова оцінка земельної(них) ділянки(нок) (при необхідності);
- підготовка звіту по проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

5.4. Погодження звіту у відповідних установах та організаціях.

6. Умови надання земельної(них) ділянки(нок): в оренду / користування на ____ років

7. Порядок освоєння земельної (них) ділянки(нок): після встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) заключення договору оренди та його державної реєстрації.

8. Форма власності за проектом: _____

9. Код цільового використання за проектом: _____

10. Порядок погодження: _____.

11. Порядок здачі-приймання:

11.1. Проект землеустрою складається у трьох примірниках (один для відділу земельних ресурсів, другий – для виконавця робіт, третій – для замовника);

11.2. Прийом-передача здійснюється після підписання акту.

12. Термін виконання роботи: обумовлено договором

13. Особливі умови надання (відведення) _____

14. Зобов'язання сторін:

14.1. **Замовник** зобов'язаний:

- надати вихідні данні (оригінали або нотаріально посвідчені копії);
- забезпечити виконавцю умови для обстеження земельної ділянки та виконання польових та камеральних робіт;
- надати нотаріально посвідчені копії установчих та правовстановлюючих і реєстраційних документів на об'єкти нерухомості (при наявності);
- погодити межі з суміжними, сторонніми землекористувачами, в т.ч. замовником та органами місцевого самоврядування або виконавчої влади;
- надання (відведення) земельної(них) ділянки(нок) погодити з відповідними установами та організаціями.

14.2. **Виконавець** зобов'язаний:

- виконати роботу в строк, зазначений у договорі;
- подати проект землеустрою на розгляд державної землевпорядної експертизи (за необхідності);
- створити спеціальний електронний обмінний файл у форматі XML;
- своєчасно інформувати замовника щодо матеріалів, необхідних для подальшого виконання робіт.

Приклад оформлення основних відомостей про об'єкт землеустрою**Експлікація земельної ділянки, що відводиться***

Землевласник (землекористувач)	Форма власності	Код і назва цільового призначення згідно КВЦПЗ	Код і назва категорії земель	Всього, га	Код та назва земельних угідь згідно КВЗУ
Всього					

* зазначаються фактичні характеристики земельної ділянки

Експлікація агровиробничими групами ґрунтів земельної ділянки

Агрогрупи		Площа, га	У тому числі за угіддями				
Шифр	Назва		Рілля	Перелоги	Багаторічні насадження	Сіножаті	Пасовища
	Всього						

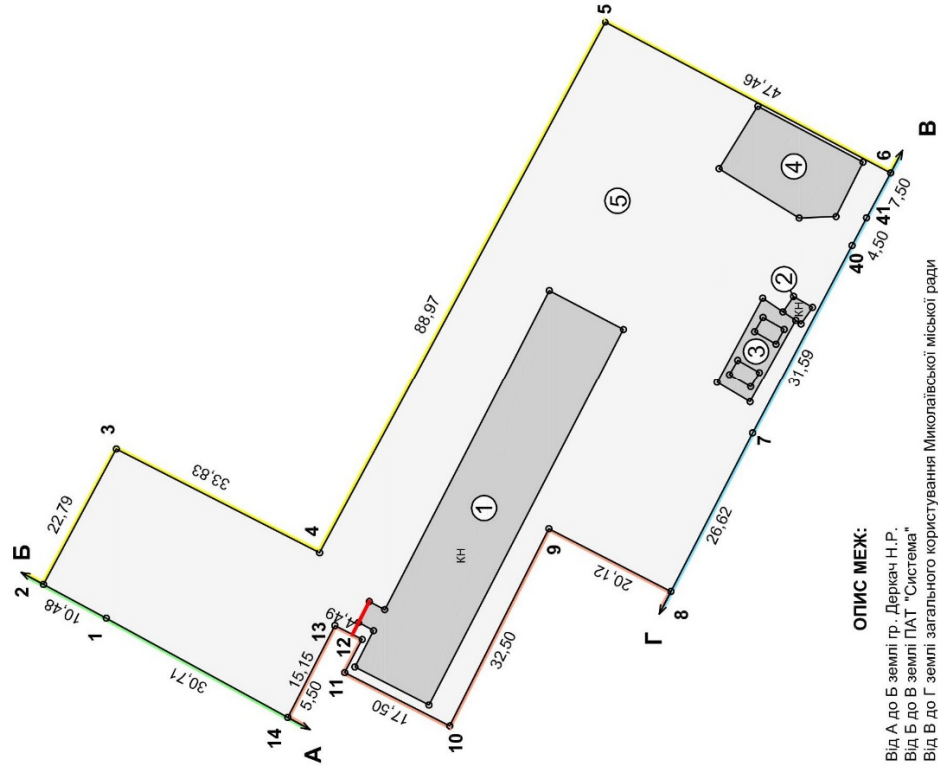
Приклад оформлення основних відомостей про об'єкт землеустрою

Експлікація земельної ділянки, що відводиться

Землевласник (землекористувач)	Форма власності	Код і назва цільового призначення згідно КВЦПЗ	Код і назва категорії земель	Всього, га	Код та назва земельних угідь згідно КВЗУ
<i>Фактичні</i>					
<i>Проектні</i>					
Всього					

ПЛАН

Відведення земельної ділянки комерційного використання для обслуговування нежитлових будівель (СТО, склад паливно-мастильних матеріалів) по вул. Шевченка у м. Миколаїв

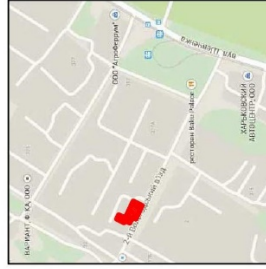
ОПИС МЕЖ:

Від А до Б землі гр. Деркач Н.Р.
 Від Б до В землі ПАТ "Система"
 Від В до Г землі загального користування Миколаївської міської ради
 Від Г до А землі ФОП Юр'єв В.О.

Відомість вираження координат поворотних точок меж земельної ділянки

№№ точок	Вим. кут	Дир. кут	Ліній	X	Y
1	179°30'0"	25°48'4"	10.48	16481.46	19652.58
2	270°46'8"	116°35'2"	22.79	16490.85	19657.14
3	268°15'4"	204°50'6"	33.83	16480.65	19677.52
4	91°58'4"	11649.1'	88.97	16449.95	19663.30
5	268°49'4"	205°38'5"	47.46	16409.85	19742.70
6	270°31'7"	296°10'2"	7.50	16367.07	19722.16
41	180°00'4"	296°10'6"	4.50	16370.36	19715.43
40	180°00'0"	296°10'6"	31.59	16372.36	19711.39
7	179°26'8"	295°37'4"	26.62	16386.30	19683.04
8	269°42'4"	25°19'8"	20.12	16397.81	19659.04
9	90°00'7"	295°20'5"	32.50	16416.00	19667.65
10	269°59'5"	25°20'1"	17.50	16429.91	19638.28
11	269°58'3"	115°18'4"	5.50	16445.73	19645.77
12	90°00'2"	25°18'6"	4.49	16443.36	19650.74
13	90°03'2"	295°21'8"	15.15	16447.44	19652.66
14	270°56'5"	26°18'4"	30.71	16453.93	19638.97
1	179°30'0"			16481.46	19652.58

СИТУАЦІЙНА СХЕМА

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- - межа земельної ділянки
- o - поворотні точки
- 6 - номери поворотних точок
- 7,50 - довжина ліній, м
- ⊕ - номер контуру
- КН - капітальна нежитлова

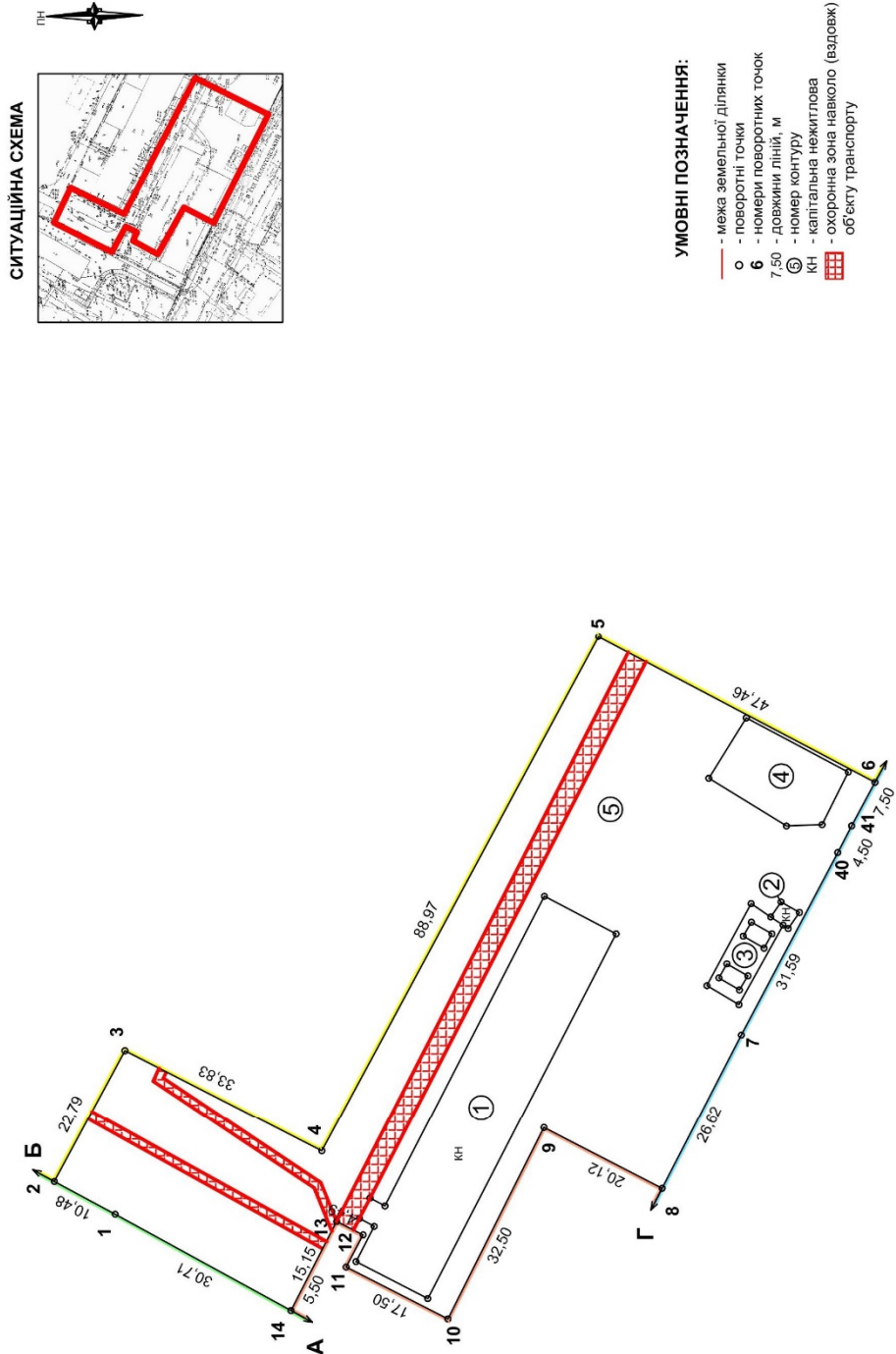
№ ліп	Удільця	Поконтурна відомість землекористування		Код угідь	
		№ контуру	Площа, га		Разом, га
1.	Капітальна нежитлова	1	0,0790	0,079	009.03
2.	Під спорудами	2	0,0009	0,0081	009.03
3.	Інші	3	0,0200	0,0200	009.03
4.	Під проходами, проходами	4	0,4052	0,4052	009.03
	Разом	5	0,5132	0,5132	0,5132

М 1: _____

Миколаївський національний аграрний університет
 Факультет агрозоотехнологій, 2022
 Здобувач: _____
 Кафедра землеобробства, геодезії та землеустрою

ПЛАН

МЕЖ ЗОН ОБМЕЖЕНЬ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ КОМЕРЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ (СТО, СКЛАД ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ) ПО ВУЛ. ШЕВЧЕНКА М. МИКОЛАЇВ

ОПИС МЕЖ:

Від А до Б землі гр. Деркач Н.Р.
 Від Б до В землі ПАТ "Система"
 Від В до Г землі загального користування Миколаївської міської ради
 Від Г до А землі ФОП Юр'єв В.О.

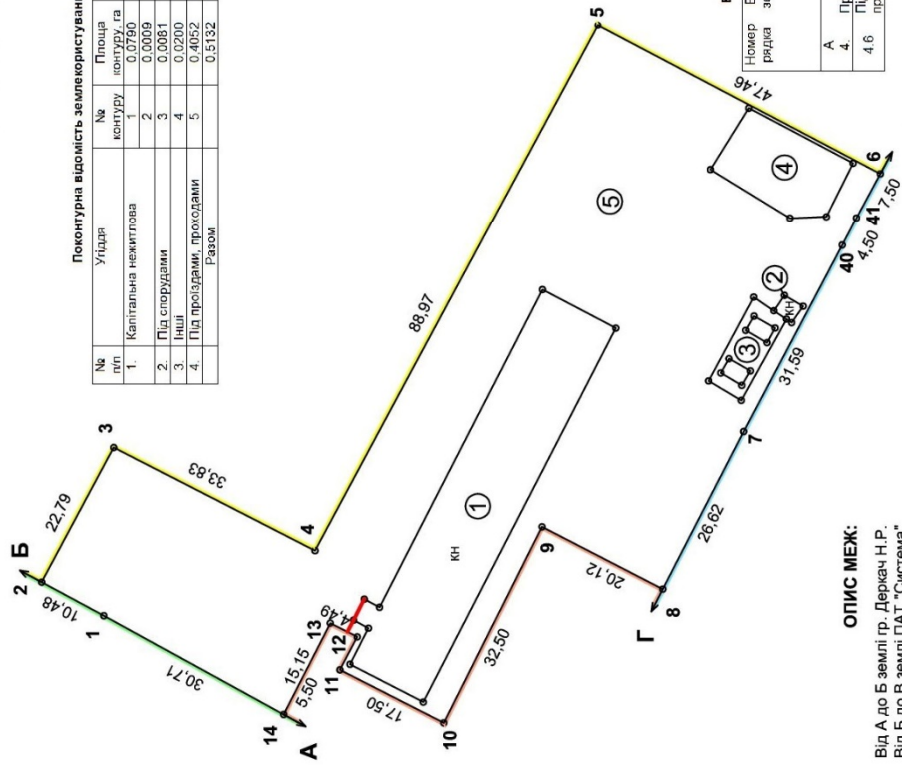
М 1:---

Миколаївський національний аграрний університет	
Факультет агротехнологій, 2022	
Здобувач:	Кафедра землеобста. геодезії та землеустрою
Керівник:	

КАДАСТРОВИЙ ПЛАН

земельної ділянки комерційного використання для обслуговування нежитлових будівель (СТО, склад паливно-мастильних матеріалів)

4810136300:05:025:0134

Поконкретна відомість землекористування

№ п/п	Удільця	№ контуру	Площа контуру, га	Разом, га	Код, угідь
1.	Капітальна нежитлова	1	0.0790	0.0779	009.03
2.	Під спорудами	3	0.0061	0.0061	009.03
3.	Інші	4	0.0200	0.0200	009.03
4.	Під проїздами, проходами	5	0.4052	0.4052	009.03
	Разом:		0.5132	0.5132	

Відомість вирахування координат поворотних точок меж земельної ділянки

№№ точок	Вим. кут	Дир. кут	Лінія	X	Y
1	179°30.0'	25°48.4'	10.48	16481.46	19652.58
2	270°46.8'	116°36.2'	22.79	16490.89	19657.14
3	268°15.4'	204°50.6'	33.83	16480.69	19677.52
4	91°38.4'	116.69 1'	88.97	16449.99	19663.30
5	268°49.4'	205°38.5'	47.46	16409.85	19742.70
6	270°31.7'	296°10.2'	7.50	16367.07	19722.16
41	180°00.4'	296°10.6'	4.50	16370.38	19715.43
40	180°00.0'	296°10.6'	31.59	16372.36	19711.39
7	179°26.8'	295°37.4'	26.62	16386.30	19683.04
8	269°42.4'	25°19.8'	20.12	16397.81	19669.04
9	90°00.7'	295°20.5'	32.50	16416.00	19687.65
10	269°59.5'	25°20.1'	17.50	16429.91	19638.28
11	269°58.3'	115°18.4'	5.50	16445.73	19645.77
12	90°00.2'	25°18.6'	4.49	16443.38	19650.74
13	90°03.2'	295°21.8'	15.15	16447.44	19652.66
14	270°56.5'	26°18.4'	30.71	16453.93	19638.97
1	179°30.0'			16481.46	19652.58

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- межа земельної ділянки
- o - поворотні точки
- 6 - номери поворотних точок
- 7,50 - довжини ліній, м
- 5 - номер контуру
- КН - капітальна нежитлова

Експлікація земельних угідь (склад земельних угідь відповідно з формою №6-зем)

Номер рядка	Власники землі, землекористувачі та землі державної власності не надані у рядка	Ширфа земель та земельності	Загальна площа земель, всього	Забудовані землі	В тому числі
A	Промислові та інші підприємства	В	2	34	37
4.	Підприємства інших галузей	Б	1	0.5132	0.5132
4.6	Промислові	Б	1	0.5132	0.5132

ОПИС МЕЖ:
 Від А до Б земля гр. Деркач Н.Р.
 Від Б до В земля ПАТ "Система"
 Від В до Г земля загального користування Миколаївської міської ради
 Від Г до А земля ФОП Юр.єв В.О.

М 1:___

Миколаївський національний аграрний університет	
Факультет агрономії, 2022	
Забудувач:	№фірми заміриробства, годрат
Кришник:	та замілюстро

Приклад заяви про реєстрацію земельної ділянки

Державному кадастровому реєстратору

(Держгеокадастр або найменування його територіального органу)_____
(прізвище, власне ім'я, по батькові за (наявності) фізичної особи /
найменування юридичної особи)_____
(податковий номер / серія та номер паспорта
фізичної особи, яка через свої релігійні переконання
відмовилася від прийняття номера)_____
(реквізити документа, що посвідчує особу,
яка звернулася із заявою)_____
(назва документа, номер та серія, дата видачі), та
документа, що посвідчує повноваження діяти
від імені особи)_____
(місце проживання фізичної особи /_____
місцезнаходження юридичної особи)_____
(контактний телефон)**ЗАЯВА****про державну реєстрацію земельної ділянки**

Відповідно до Земельного кодексу України та Закону України "Про Державний земельний кадастр" прошу зареєструвати земельну ділянку площею _____ гектарів, яка розташована за адресою: _____

Додаткові відомості _____

До заяви додаються:

- копія документа, що посвідчує особу;
- копія документа, що посвідчує повноваження діяти від імені особи;
- копія документа про присвоєння податкового номера;
- документація із землеустрою;
- електронний документ;

Службова інформація

Реєстраційний номер заяви

Дата реєстрації заяви

Прізвище, власне ім'я, по батькові за
(наявності) Державного кадастрового
реєстратора

Підпис Державного кадастрового
реєстратора

Підпис заявника

М.П. (за наявності)

Дата подання заяви

М.П.

Приклад заяви про реєстрацію земельної ділянки

Голові _____
(назва територіальної громади)

(назва юридичної особи)

(прізвище, ім'я по батькові директора
юридичної особи)

вул. _____
ЄДРПОУ _____

КЛОПОТАННЯ

Прошу затвердити проекту із землеустрою, щодо відведення земельної ділянки в оренду із зміною цільового призначення площею _____ га, для _____
терміном на __років, що розташована за адресою: _____.

Кадастровий номер земельної ділянки: _____.

Інформацію про рішення по моїй заяві прошу надати в телефонному режимі / письмово.

Дата « ____ » _____ » 201__ р. _____
(підпис)

До заяви додається:

- 1) копія установчих документів та свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи;
- 2) копія проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

(Відповідно до закону України «Про захист персональних даних», при вирішенні даного питання даю згоду на збір та використання моїх персональних даних).

Приклад рішення компетентного органу

РІШЕННЯ

_____ (назва територіальної громади)

№ _____

від __. __. 202__

Про затвердження проектної документації із землеустрою, щодо відведення земельної ділянки

_____ (назва юридичної особи)

в оренду із зміною цільового призначення для

_____ (назва цільового призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)

Розглянувши проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки в оренду із зміною цільового призначення, виготовленого землевпорядною організацією, керуючись статтею 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та у відповідності до статей 12, 40, 118, 121, 186 Земельного кодексу України,

_____ : (назва територіальної громади)

ВИРІШИЛА

1. Затверд
ити проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки в оренду із
зміною цільового призначення площею ____га для
_____ (назва цільового призначення земельної ділянки згідно КВЦПЗ)
за адресою: _____
(вказати місце розташування земельної ділянки)
та передати в оренду _____.
(назва юридичної особи)
2. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну
депутатську комісію із земельних питань (голова _____).
(ПІБ)

**Нормативи втрат лісогосподарського виробництва, які підлягають
відшкодуванню**

Регіон	Перша група лісів	Друга група лісів
Автономна Республіка Крим	123,1	–
Області:		
Вінницька	84,7	50,2
Волинська	77,7	46
Дніпропетровська	145	–
Донецька	163,1	–
Житомирська	75	44,4
Закарпатська	29,8	17,9
Запорізька	250,9	–
Івано-Франківська	31,9	19,1
Київська	80,5	47,7
Кіровоградська	159,1	94,3
Луганська	118,6	–
Львівська	70,1	41,6
Миколаївська	241,6	–
Одеська	141,8	–
Полтавська	130,5	–
Рівненська	74,1	43,9
Сумська	79,6	47,1
Тернопільська	100,4	59,5
Харківська	91,9	–
Херсонська	167,3	–
Хмельницька	93,2	55,2
Черкаська	75,8	44,9
Чернівецька	31,1	18,7
Чернігівська	75	44,4
м. Київ	80,5	–
м. Севастополь	123,1	–

Коефіцієнти продуктивності лісових земель і чагарників за типами лісорослинних умов

Ступінь зволоження ґрунтів (гігротопи)	Категорія лісів	Група родючості ґрунтів (трофотопи)			
		А	В	С	Д
0–1	1–3	0,496	0,734	0,971	1,21
	4	0,387	0,737	0,98	1,22
2	1–3	0,6	1,0	1,32 (1,92)	2,19 (3,61)
	4	0,559	1,0	1,32 (1,73)	2,22 (3,6)
3	1–3	0,548	0,867 (1,0)	1,53 (2,58)	3,13 (5,59)
	4	0,474	0,834 (1,0)	1,53 (2,58)	3,17 (5,59)
4	1–3	–	–	–	0,896
	4	–	–	–	0,906
4–5	1–3	0,496	0,600	0,584	–
	4	0,387	0,558	0,592	–
5	1–3	–	–	–	0,584
	4	–	–	–	0,591

Примітка. Значення у дужках – для лісів гірської зони Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької та Львівської областей.

Навчальне видання

ЗЕМЛЕУСТРІЙ

Методичні рекомендації

Укладачі: **Попов Андрій Сергійович**

Формат 60x84 1/14. Ум. друк. арк. __.
Тираж 50 прим. Зам. №__

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.